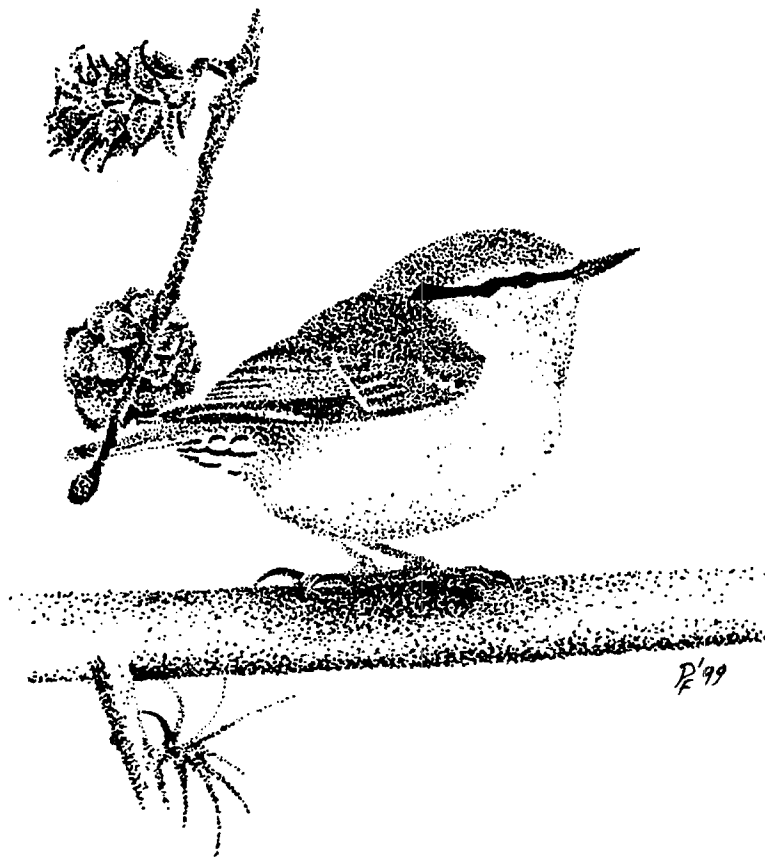

SIIPIRIKKO 3/99

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Siipirikko 3•1999 26 vsk.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
ISSN 0357-5705

PKLTY r.y.

Puheenjohtaja:

Ari Latja Jyväkuja 1 A, 80140 Joensuu
puh (013) 802 703 tai 050 - 5758 425
sähköposti ari_latja@hotmail.com

Varapuheenjohtaja:

Hannu Huuskonen Linköpinginkatu 3 A 1,
80140 Joensuu puh (013) 803 995, työ (013) 2513 480
sähköposti hannu.huuskonen@joensuu.fi

Sihteeri:

Pirjo Saramäki Rantakylänkatu 11 D 25, 80160 Joensuu
puh (013) 822 146 sähköposti pirjo.saramaki@ncp.fi

Rahastonhoitaja:

Timo Karkiainen Sepänkatu 4-6 C 13, 80110 Joensuu
sähköposti karkiaim@dlc.fi

Muut hallituksen jäsenet:

Ari Parviainen Näädänkatu 5 B 16, 80230 Joensuu
puh (013) 311 182
Pentti Zetterberg Nuotanperä 28 B 9, 80140 Joensuu
puh 0400 - 427 792, työ (013) 2513 505
sähköposti pentti.zetterberg@joensuu.fi

Lehden toimituskunta:

Harri Kontkanen (vastaava toimittaja) Koulukatu 27 A 6,
80100 Joensuu puh (013) 120 376
sähköposti harri_kontkanen@hotmail.com
Olli Günther (taitto) Noljaankaari 50 A 11, 80140 Joensuu
puh (013) 225 614

Tilausasiat:

Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jäsenmaksun suuruus
v.1999 on 95 mk (opiskelijat 75 mk, perhejäsen 20 mk).
Jäsenmaksu (ei perhejäsen) sisältää lehden. Siipirikon
tilausmaksu muille on 95 mk. Vanhat irtonumerot 5 mk,
edellisen vuoden irtonumerot 10 mk, 10-vuotisjulkaisu
15 mk, 25-vuotisjulkaisu 50 mk + postikulut.

Yhdistyksen tili:

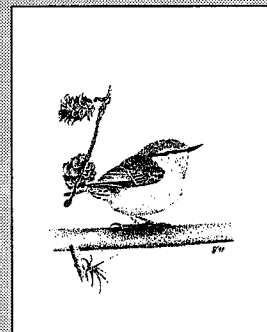
Merita 104030-308134/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen
Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu
Tilille maksetaan jäsenmaksut, maksut irtonumeroista
yms. – ilmoita pankkisiirtolomakkeella viestinä, mitä olet
maksanut. Jäsenmaksua maksettaessa ilmoita viestissä
nimesi ja osoitteesi.

Havaintojen ilmoitus sähköpostilla:

PKLTY:n alueella retkeilleet (muutkin kuin jäsenet) voivat
ilmoittaa havaintojaan PK-lintulistalle osoitteeseen
pk_lintulista@joensuu.fi. Havaintoilmoitus muodossa:
Laji, pvm, paikka, havis (havainnoijien nimet). Lisätietoja.
(kts. tarkemmin SR 2/99, s. 3 laatikkoteksti)

SISÄLLYSLUETTELO

- 3 *Ari Latja*
Noljakanmäen metsien linnusto
- 6 *Syysmuutto Pohjois-Karjalassa 1998*
6 *Petri Palviainen*: Päämuutto
10 *Ari Parviainen*: Petolinnut
12 *Markku Halonen*: Isot linnut & arktika
18 *Kari Lindblom*: Vaelluslinnut
- 23 *Kari Kauppila*
Lintu vai kaappi
- 24 *Hannu Lehtoranta*
Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1998
- 29 *Mika Sipura & Jarkko Rutila*
Linnut 1999 – kongressin satoa
- 30 Pohjois-Karjalan kuudes talviralli 5.12.1999 - tulokset

kannen piirros: Pähkinänakkeli
© Philippe Fayt

Pajulintu on Noljakanmäenkin runsain pesimälaji. ©Hannu Eskonen

Noljakanmäen metsien linnusto

Ari Latja

Johdanto

Noljakanmäen rakentamiselta säilyneet rinteet muodostavat nykyään monipuolisimman metsäalueen Joensuun kaupungissa. Rehevät lehtomaiset, lehtipuuvaltaiset, osin melko vanhatkin metsät ylläpitävät myös monipuolista linnustoa. Alueella sijaitsee Koivuvaaran perinnemaisema, ketoalue, jota on viime vuosina hoidettu niittämällä ja laiduntamalla. Alue on kaavoitettu suojelupainotteiseksi virkistysalueeksi. Sen varmistamiseksi, että alue tosiaan säilyisi, ovat Joensuun Luonnonystävät, Noljakan asukasyhdistys ja lintutieteellinen yhdistys esittämässä luonnonsuojelun alueen perustamista alueelle tai

sen liittämistä Höytiäisen kanavan suiston suojelun alueeseen. Suojeluesityksen tueksi alueen luonnosta tehtiin monipuolisia selvityksiä kesällä 1998 (mm. kasvillisuus, kääpäälajisto, lahoppuun määrä). Osana näitä tehtiin myös pienimuotoinen linnustaselvitys, jonka tuloksia esitän tässä.

Noljakan metsien linnustosta ovat lintuharrastajat tehneet havaintoja lähinnä Höytiäisen kanavan suistossa vieraillessaan. Viime aikoina on havainnointia suunnattu myös itse metsiin ja Koivuvaaran alueelle. Miettinen (1989) teki Joensuun kaupungille linnustonselvityksen alueelta, johon kuului suojelun lisäksi suuri osa Noljakanmäen metsistä. Hottola (1998) puolestaan teki Pohjois-Karjalan ym-

päristökeskukselle linnustonselvityksen Höytiäisen kanavan suiston suojelun alueelta. Hän ulotti laskentansa myös osittain suojelun ulkopuolelle ja esitti kahden pienehköön metsäalueen liittämistä suojelun alueeseen.

Linjalaskennat

Yleiskuvan saamiseksi alueen linnustosta tehtiin linjalaskenta reitillä, jonka pituus oli 2,7 km (kartta 1). Reitti laskettiin kahteen kertaan, toukokuun ja kesäkuun puolivälissä. Näin saatiin mukaan sekä aikaiset että myöhäiset pesijät ja siten parempi kokonaiskuva linnustosta. Toukokuun laskennassa tavattiinkin enemmän mm. punarintoja, rastaista ja tiaisia, kesäkuun laskennoissa puolestaan hyönteissyöjiä, mm. kerttuja, sieppoja ja sirittäjiä. Toukokuussa laskennat teki Jani Lemmetyinen ja kesäkuussa Ari Latja.

Kultakin lajilta huomioitiin korkein kahdessa laskennassa havaittu parimäärä. Lintujen tiheydet laskettiin tutkimussaran parimääristä käyttäen Järvisen & Väisänen (1983) antamia lajikohtaisia kuuluvuuskerroimia. Lintuyhteisön monimuotoisuuden tarkastelemiseksi laskettiin aineistosta lisäksi Shannonin monimuotoisuusindeksi ($H' = -\sum p_i \ln p_i$), missä p_i on lajin suhteellinen osuus (0–1) kaikkien

lajien parimääristä. Indeksi saa sitä suurempia arvoja, mitä useampia lajeja alueella pesii ja mitä tasaisemmin eri lajien parimäärät ovat jakautuneet.

Laskennoissa havaittiin 35 lintulajia (taulukko 1). Linnuston kokonaistiheys alueella oli 590 p/km², mikä on varsin korkea arvo. Miettinen (1989) sai omalla alueellaan linnuston tiheydeksi 600 p/km² eli lähes täsmälleen saman kuin tässä selvityksessä. Tosin Miettisen selvityksessä on mukana myös suojelualueen linnusto, joka sisältää runsaasti ranta- ja vesilintuja. Hottolan (1998) esittämistä kartoista hyvin karkeasti laskettuna sain suojelualueen itäosan metsän linnuston tiheydeksi noin 500 p/km². Näiden kolmen selvityksen tulokset vastaavat hyvin toisiaan. Rehevimmässä eteläsuomalai-

sisä metsissä linnuston tiheys voi olla yli 1000 p/km² (esim. Tiainen & Solonen 1979). Ns. ornitologisen eteläboorealisen vyöhykkeen (Oulunjärven ja -joen eteläpuoli lounais- ja etelärannikkoa lukuunottamatta) maalinnuston tiheys on keskimäärin 208 p/km² (Järvinen & Väisänen 1980). Kolin alueella linnuston tiheydeksi saatiin 345 p/km² (Latja 1990), Kaavin Telkkämäessä 380 p/km² (Ukkonen & Toivanen 1980) ja Puijolla 297 p/km² (Kauppinen & Ukkonen 1982).

Runsaimmat lajit (dominantit, yli 5 % kokonaisparimäärästä) olivat pajulintu, peippo, punarinta, sinitiainen, hippiaäinen, räkättirastas, talitiainen ja punakylkirastas. Niiden osuus oli 68 % kokonaislinnustosta. Hottolan aineistossa dominantteja olivat pajulintu, kirjosiippo, peippo, punakylkirastas, räkättirastas, sinitiainen, lehtokerttu ja sirittäjä, ja niiden osuus 76 %, Miettisellä puolestaan pajulintu, peippo, räkättirastas, ruokokerttunen, punakylkirastas ja pajasirkku, ja niiden osuus 58 %, Lähes samat lajit olivat siis runsaimpia kaikissa kolmessa selvityksessä, vaikkakin Miettisen aineistossa rantalinnut ruokokerttunen ja pajasirkku sekoittavat järjestystä.

Eteläisiä, rehevissä metsissä viihtyviä lajeja laskennassa olivat mm. lehtokurppa, viitakerttunen, mustapääkerttu ja sirittäjä. Kolopesijöitä linnustossa oli runsaasti ja ne muodostivat lähes kolmasosan sekä lajimäärästä (31 %) että kokonaislinnustosta (27,5 %). Hottolalla vastaavat osuudet olivat 32 % ja 22 %, mutta Miettisellä rantalintujen mukana-

olon vuoksi vain 22 % ja 12 %. Kolopesijöiden, varsinkin kirjosiipon ja tallin sinitiaisen runsaus johtuu osittain alueen runsaasta pöntötyksestä.

Noljakan metsien lintuyltöisön monimuotoisuus-indeksin arvo oli 2.98. Hottolan aineistosta laskin indeksin arvoksi 2.77 ja Miettisen 2.79. Edellä mainituissa muissa laskennoissa on saatu seuraavanlaisia indeksin arvoja: Koli 3.10, Telkkämäki 2.93 ja Puijo 2.89. Nämä alueet ovat tunnetusti reheviä, monipuolisen linnuston omaavia alueita, joiden kanssa Noljakan metsät ovat siis täysin tasaveroisia linnuston runsauden ja monipuolisuuden suhteen.

Muut havainnot

Olen koonnut (taulukkoon 2) tiedosani olevia havaintoja harvalukuisista ja arvokkaista lajeista alueelta. Suuri osa kaupungin asuntorakentamisesta on 80-luvun lopulla ja 90-luvulla keskittynyt alueelle ja alue on muuttunut ratkaisevasti siitä, mitä se oli vielä 1980-luvun alussa. Siksi olen ottanut mukaan vain 90-luvun havaintoja.

Taulukossa mainituista Noljakassa pesivistä tai tavattavista lajeista valkoselkätikka on uhanalainen. Lisäksi nuolihaukka, pikkutikka, pyrstötiainen ja pikkusiippo on luokiteltu silmälläpidettäviksi.

Linnuston kannalta parasta aluetta ovat Noljakanmäen etelä- ja länsirinteet (linja-autoväylältä täyttömaa-alueelle, kartta 1). Tällä alueella viihtyvät sekä vanhan metsän lajit (pikkusiippo, puukiipijä, kuusitainen,

Taulukko 1. Linjalaskennoissa havaittujen lajien tiheydet (p/km²).

Pajulintu	102.0
Peippo	86.2
Punarinta	42.5
Sinitiainen	40.6
Hippiaäinen	37.8
Räkättirastas	30.6
Talitiainen	30.3
Punakylkirastas	29.0
Vihervarpunen	24.0
Kirjosiippo	20.1
Harmaasiippo	18.4
Sirittäjä	17.7
Hönnöittäinen	12.7
Lehtokurppa	12.5
Lehtokerttu	11.0
Kuusitainen	9.9
Keltasirkku	9.9
Puukiipijä	7.1
Pensaskerttu	6.9
Käpytikka	5.6
Mustarastas	3.8
Töyhtöittäinen	3.8
Varis	3.4
Punatulku	3.4
Metsäkivinen	3.0
Viherveppo	3.0
Laulurastas	2.7
Viitakerttunen	2.7
Leppälintu	2.4
Mustapääkerttu	2.0
Punavarpunen	1.6
Pensastasku	1.0
Käenpiika	0.9
Harakka	0.9
Iso-/pikkukäpylintu	0.6
Yhteensä	590.0

Noljakanmäellä pesii muutama pari mustarastaita. ©Hannu Eskonen

Taulukko 2. Harvalukuiset ja arvokkaat lajit Nojjakassa 1990-luvulla.

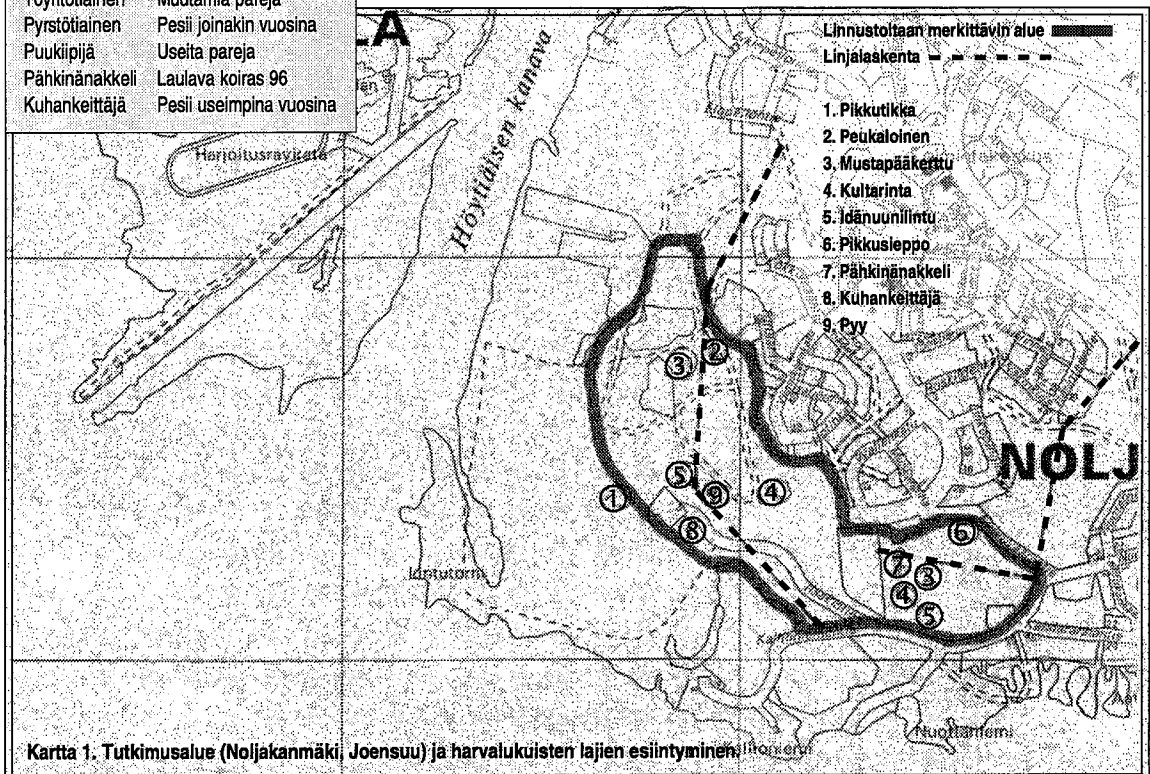
Nuolihaukka	Pesii, mm. 98
Teeri	Muutamia pareja
Pyy	Muutamia pareja
Lehtokurppa	Useita pareja
Lehtopöllö	Pesii suojelualueella, revii ri ulottuu Nojjakan metsiin
Palokärki	Talvehtinut useana vuonna mm. 97/98 ja 98/99
Pikkutikka	1–2 paria pesii suojelualueella, revii ri ulottuvat Nojjakan metsiin, joskus myös talvehtii
Valkoselkätikka	Talvehtinut useana vuonna mm. 93/94, 96/97 ja 97/98
Pohjantikka	Talvehtinut useana vuonna mm. 97/98 ja 98/99
Satakieli	Aiemmin säännöllinen, nykyään harvoin
Peukaloinen	Muutamia pareja
Kultarinta	Pesii useimpina vuosina
Mustapääkerttu	Pesii useimpina vuosina
Idänuunilintu	Pesii useimpina vuosina
Pikkusieppo	Laulava koiras ainakin 95 ja 98
Kuusitiainen	Muutamia pareja
Töyhtötiainen	Muutamia pareja
Pyrstötiainen	Pesii joinakin vuosina
Puukiipijä	Useita pareja
Pähkinänakkele	Laulava koiras 96
Kuhankeitäjä	Pesii useimpina vuosina

idänuunilintu, tikat, pyy) että eteläiset, reheviä lehtimisiä suosivat lajit (lehtokurppa, kultarinta, mustapääkerttu, peukaloinen, kuhankeitäjä). Tällä alueella myös kokonaislinnusto on runsaimmillaan ja monipuolisimmillaan. Myös talvehtiville tikoille tämä alue on suojelualueen koivumetsän lisäksi tärkeä, koska alueelta löytyy suuria lahopuita.

Alue on merkittävä Joensuun yliopiston ja koulujen opetuskohte. Silä on myös runsaasti virkistysarvoa. Virkistyskäytön ja suojelun ei tarvitse olla ristiriidassa keskenään. Alueella on jo nyt kattava ulkoilureittiverkosto, jota osin voitaisiin vielä parantaa. Ohjaamalla kulku ulkoilurekosta pitkin voidaan varmistaa luontoarvojen säilyminen samalla kun ihmiset voivat nauttia alueen luonnosta varsinkin, jos samalla lisätään neuvontaa ja opastusta. Nojjakanmäen metsien ja Koivuvaaran perinnumaiseman suojeleminen yhdessä Höytiäisen kanavan suiston kanssa varmistaisi tämän ainutlaatuisen luontokokonaisuuden säilymisen niin meidän lintuharrastajien kuin muidenkin luonnonystävien iloksi.

Lähteet

- Hottola, P. 1998: Höytiäisen kanavan suiston linnuston perusselvitys ja kunnossuunnitelma 1998. – Käsikirjoitus, Pohjois-Karjalan ympäristökeskus.
- Järvinen, O. & Väisänen, R. 1980: Quantitative biogeography of Finnish land birds as compared with regionality in other taxa. – Ann. Zoo. Fennici 17:67-85.
- Järvinen, O. & Väisänen, R. 1983: Correction coefficients for line transect censuses of breeding birds. – Ornis Fennica 60:97-104.
- Kauppinen, J. & Ukkonen, M. 1982: Puijon pesimälinnusto. – Kuopion luonnontieteellisen museon sarja Kulumus 3:1-80.
- Latja, A. 1990: Kolin kylän osayleiskaava-alueen linnusto 1990. – Käsikirjoitus, Pohjois-Karjalan lääninhallitus.
- Miettinen, J. 1989: Taulukko Höytiäisen kanavan suiston ja lähiympäristön linnuston parimäärästä ja tiheyksistä kesällä 1989. – Joensuun kaupunki.
- Tiainen, J. & Solonen, T. 1979: Erään eteläsuomalaisen alueen lintuyltöisyys. – Lintumies 14:97-103.
- Ukkonen, M. & Toivanen, J. 1980: Kaavin Telkkämäen pesimälinnuston koostumuksesta. – Lintumies 15:54-63.

Syysmuutto 1998

Pohjois-Karjalassa

- päämuutto
- petolinnut
- isot linnut & arktika
- vaelluslinnut

Petri Palviainen
Ari Parviainen
Markku Halonen
Kari Lindblom

PÄÄMUUTTO

Petri Palviainen

Vesilinnut (uikuista nokikanaan)

Härkälintu *Podiceps grisegena*
 4.10. Kit Kiteenjärvi 4p (PZ).

Silkkiuikku *P. cristatus*
 4.10. Kit Kiteenjärvi 60p (PZ) ja 6.10. Kit Kytänsalmi 30p (VM).

Haapana *Anas penelope*
 12.9. Kit Päätteenlahti 600p (HKo, MH), 19.9. Joe Höylas 180m (PZ), Lip Lautasuo 106 (JMa), 26.9. Lie Sipilansaari 170(3a) SW (PT), 4.10. Kit Kiteenjärvi 200p (PZ) ja 6.10. Kit Kytänsalmi 100p (VM).

Tavi *A. crecca*
 8.8. Toh Valkeasuo 90p (PZ).

Sinisorsa *A. platyrhynchos*
 17.9. Joe Karsikko 130p (HM) ja 20.9. Joe Höyt.kanava 130p (HKo ym.).

Jouhisorsa *A. acuta*
 26.9. Joe Rantakylä a40m (KLi).

Tukkasotka *Aythya fuligula*
 4.10. Kit Kiteenjärvi 70p (PZ).

Punasotka *A. ferina*
 4.10. Kit Kiteenjärvi 20p (PZ).

Uivelo *Mergus albellus*
 30.9. Kit Hyypii 10 ♀-puk. p (KLi, AP,

AV), 15.10. Kit Kytänsalmi 14 ♀-puk. p (HKi), 24.10. Kit Kiteenjärvi 13p (JaV) ja 1.11. Kit Kytänsalmi 12p (VM)

Tukkakoskelo *M. serrator*
 26.9. Lie Sipilansaari a32 SE (PT).

Isokoskelo *M. merganser*
 4.10. Kit Kiteenjärvi 200p (PZ) ja 24.10. 250p (JaV), 24.10. Lip Härkinvaara Pohjalampi 120p (PZ), 2.11. Rää Vuoniemi 122(9a) SW (EV, AP) ja 10.11. Rää/Toh Iso-Onkamojärvi ~400p (HKo, KLe, AL).

Nokikana *Fulica atra*
 12.9. Kit Päätteenlahti 15p (HKo, MH) ja 6.10. Out Sysmäjärvi 10p (AV).

Kahlaajat (töyhtöhyyppästä taivaanvuoeen)

Töyhtöhyyppä *Vanellus vanellus*
 17.7. Lie Sarkkila a30 (EL), 19.7. Vär Sääperi a255p + 20p, Kit Kiteenlahti 50p ja Kit Puhospellot 50p (PZ), 28.8. Out Vuonos 61p (MH ym.) ja 6.9. Pyh Mulon pellot 43p (HKo, J. Posti).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*
 29.8. Toh Valkeasuo 20m (UP) ja 13.9. Joe Rantakylä ~15m (HHö).

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*
 31.7. Toh Tohmajärvi Tammalahti a20p (HKi).

Isokuovi *N. arquata*
 4.8. Out Vuonos 24p lietteellä (PS, PPa) ja 15.8. Vär Niirala 23p, joista 9 lähti S (HKi).

Valkoviklo *Tringa nebularia*
 15.7. Vär Uudenkylän pellot 4S + 5p/E (HKi) ja 29.7. Out Vuonos 15(4a)m (AV).

Liro *T. glareola*
 15.7. Out Vuonos 85p (AV), Vär Uudenkylän pellot 40p (HKi) ja Joe Höylas 11p/kiert (OG, AN), 29.7. Out Jokipohja 25p ja Out Vuonos 232(22a)m (AV), 4.8. Joe Höylas 62p+m, Toh Valkeasuo 12p, Vär Sääperi 29p+m (PZ) ja Out Vuonos ~10—20p (PS, PPa), 5.8. Joe Höylas 52(2a)m+3p (HKi) ja 12.8. Joe Höylas 15p (UP).

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*
 29.7. Out Jokipohja 12p ja 5.10. 11p (AV).

Lokit ja tiirat

Kalalokki *Larus canus*
 5.8. Joe Linnunlahti 70ad+10juv p (HKo), 22.8. Out Vuonos 110ad+40juv, Lip Ahonkylä 80p (PZ), 14.10. Lie Vuonislampi 50 (EL), 16.10. Lie Lampela 50 (JH) ja 2.11. Rää Vuoniemi 59 SW (EV, AP).

Harmaalokki *L. argentatus*
 20.8. Joe Ukonlahti 210ad+90juv p (EV), 25.8. Joe Hasaniemi 1500p (JMa), 4.10. Joe jokisuu 320p, 7.10. 170p (AL), 23.10. Lie Rantala 60m (R. Kejonen) ja 7.11. Joe Kontiosuon jäteasema 400^{+2kv}+150^{1-2kv}p (HKo, MH).

Pikkulokki *L. minutus*
 4.8. Rää Vuoniemi 25(4a) SSW (PZ), 6.8. Joe Höyt.kanava a12 S (JMa) ja Vär Sääperi 11^{1kv}p (PZ).

Kalatiira *Sterna hirundo*
 27.7. Eno Uimaharju Pielisjoki 16 kiert (MP).

Taulukko 1. Syksyn 1998 säätila (keskiarvot) Joensuussa ja Lieksan Lampelassa.

Joensuu	lämpötila °C		sademäärä mm	
	1998	poik.	1998	pros
elokuu	13,1	-0,9	60,3	72
syyskuu	10,2	+1,6	24,8	38
lokakuu	4,3	+1,1	107,9	183
marraskuu	-5,2	-2,5	16,8	31

Lieksa, Lampela	lämpötila °C		sademäärä mm	
	1998	poik.	1998	pros
eilokuu	12,5	-0,9	109	128
syyskuu	9,6	+1,2	65	103
lokakuu	4,1	+1,1	75	142
marraskuu	-5,1	-1,9	14	49

poik. = poikkeama ajanjakson 1961-1990 mitatusta keskiarvosta

pros. = prosentteja ajanjakson 1961-1990 mitatusta keskiarvosta

Taulukko 2. Fenologisesti myöhäisiä ja mielenkiintoisia havaintoja syksyllä 1998. **kursiivi** = uusi viivytelyennätys, **allevivaus** = viivytelyennätystä sivuava.

<i>Merimetso</i>	25-31.12.	Eno Ahveninen	1p/NW	PZ ym.	<i>ennätys</i>	+3vrk
<i>Sepelhanhi</i>	3.11.	Rää Vuoniemi	1 SW	HKo,AL,KLe		-2vrk
<i>Lapasotka</i>	1.12.	Eno Alusvesi	1♀-puk p	KLe	<i>ennätys</i>	+7vrk
<i>Alli</i>	30.12.	Eno Ahveninen	1p	KLe	<i>ennätys</i>	+7vrk
<i>Kalasääski</i>	18.10.	Rää/Kit Ikolansalmi	1p/kiert	M:Visala/MH	<i>ennätys</i>	+3vrk
<i>Tundrakumitsa</i>	2.11.	Rää Vuoniemi	a9 SW	AP,EV	<i>ennätys</i>	+9vrk
<i>Pikkulokki</i>	28.10.	Rää Vuoniemi	1ad S	PZ	<i>ennätys</i>	+10vrk
<i>Sepelkyyhky</i>	8.11.	Vär Savikko	1p	R:Varis/HKI	<i>ennätys</i>	+6vrk
<i>Kehräätäjä</i>	18.9.	Joe Niinivaara	1p	PF	<i>ennätys</i>	+6vrk
<i>Pikkulepinkäinen</i>	20.10.	Joe Höylas	1juv r	AL,PZ	<i>ennätys</i>	+3vrk
<i>Hemekerttu</i>	5.10.	Out Jokipohja Jätäri	1p	AV	<i>ennätys</i>	+7vrk

Kyyhkyistä käenpiikaan

Sepelkyyhky *Columba palumbus*
23.8. Kit Puhoksen pelto 260p (EV),
30.8. 200p (MH), 17.9. Joe Multimäki
200p (HKo,T.Perkkiö), 21.9. Vär Niira-
la a400p (HKi) ja 26.9. Kit Hatunvaa-
ra 19m (HKo ym.).

Käenpiika *Jynx torquilla* - projektilaji

Projektilajista kaikki heinäkuun ulko-
puoliset havainnot: 3.8. Joe Höylas 1r
(AL) ja 12.8. 1p (UP). Eli eipä hirmuista
ryysistä tähän katsaukseen - mutta
sentään edellisvuotta enemmän, jol-
loin ei lainkaan ilmoitettuja havaintoja.

Varpuslinnut

Kiuru *Alauda arvensis*

17.9. Lip Ahonkylä a26p (KLi,LL,JRu),
20.9. 35p (HKo,MH,TN) ja 8.10. Värt-
silässä 31p (AV,AP).

Haarapääsky *Hirundo rustica*

20.8. Lip Mattisenlahti a400p yöpy-
mään ruovikkoon, 24.8. Joe Paritsan-
lahti a900p yöpyämään, 31.8. Lip Lau-
tasuo a200 yöpyämään, 13.9. Pol Ru-
vaslahti ymp. 110(3a) (JMa) ja 20.9.
Lip Ahonkylän pelto 30p/kiert (HKo,
MH,TN).

Räystäspääsky *Delichon urbica*

22.8. Joe Höylas ~200p/m ja 26.8.
~100m (AL).

Pääskylaji *Riparia / Hirundo / Delichon* (RHD)

31.7. Toh Tohmajärvi Tammalahti
200p (HKi).

Keltavästäräkki *Motacilla flava*

21.8. Joe Linnunlahti 40p (HKo), 24.8.
Joe Paritsanlahti 60(4a) S (JMa), 27.8.
Joe Linnunlahti 30p (UP), 28.8. Eno
Siikavaara 25p (MP) ja 7.9. Joe Kontio-
suon jäteasema 25p (HKo).

Västäräkki *M. alba*

7.9. Joe Kontiosuon jäteasema 70p
(HKo), 13.9. Joe Rantakylä a50p/m
(KLi) ja reitillä *Joe-Eno-Lie-Ilo-Joe* yht.
200-300p (AL,P.Waterman), 19.9. Lie
Siikakosken pelto 100p (KJ), Joe Ran-
takylä 50m (KLi) ja Joe keskusta - Pyh
Mulo >50p (HKo). ja 4.10. Out Vuonos
10p (LV).

Keltavästäräkki/västäräkki

M. flava / alba

18.8. Vär Uudenkylän lampi a100p,
29.8. Vär Niirala 85p ja 30.8. Vär Sää-
peri 62p (HKi).

Niittykirvinen *Anthus pratensis*

12.9. Vär Sääperi 100p (HKo,MH),
19.9. Lie Rynälänvaara 50m (MT),
Lie Siikasuo pelto 100p (KJ), Joe
Rantakylä 160m (KLi) ja Joe Marjala
~100p (AL), 20.9. Vär Sääperi 100 S
(PZ), 26.9. Joe Rantakylä 212m, 27.9.
140m (KLi) ja 6.10. Out/Lip yht. 'sato-
ja peltokomppauksissa' (AV).

Metsäkirvinen *A. trivialis*

19.9. Joe Rantakylä 15m (KLi).

Lapinkirvinen *A. cervinus*

31.8. Höylas 4m (AL ym.), 6.9. Lip
Heponiemi 5p (EV) ja Vär Sääperi 9p
(PZ).

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*

4.8. Vär Sääperi 15p ja 8.8. 11p (PZ).

Rautiainen *Prunella modularis*

19.9. Joe Rantakylä 45m (KLi).

Punarinta *Erithacus rubecula*

20.9. Joe Höylas 8r (JT), 21.9. 10r (AL),
5.10. Joensuun 'puskakomppauksissa'
~15p, 7.10. Outokummussa ~10p (AV),
10.10. Joe Höyt.kanava 8p (HKo ym.).

Sinirinta *Luscinia svecica*

7.9. Joe Höylas 1r + 2p (JT,UP), 8.9. 2r
(AL), 12.9. 1r (AL) ja 20.9. 3r (JT).

Mustarastas *Turdus merula*

13.10. Rää Vuoniemi 12m (KLe ym.).

Räkättirastas *T. pilaris*

13.9. Vär kunnan pelto 1000p (sis.
jonkin verran *T. ili*;HKi), 17.9. Joe Nol-
jakka 700 W (PZ), 7.10. Joe Höylas -
Kuhasalo 1 500 W-NW (PZ), Out
Vuonos 750p (AV), Out Alavi - Suvis-
ranta 1800p (AV), 8.10. Joe Höylas
1325 W-NW (AL), 12.10. Vär kun-

Taulukko 3. Myöhäisimmät havaintopäivämäärät lajeittain (T=talvihavainto). Päivämäärän jälkeen havainnoijat.

Kaakkuri	7.11.	PZ	Nokikana	3.11.	K.Ruokolainen,	Niittykirvinen	31.10.	PZ
Kuikka	10.11.	HKo,KLe,AL			J.Tuomainen	Metsäkirvinen	22.9.	MP
Härkälintu	4.10.	PZ	Meriharakka	-		Lapinkirvinen	20.9.	HKo,MH,TN
Silkkiuikku	8.12.	KLe,PZ	Töyhtönnyppä	12.9.	HKo,MH	Pikkulepinkäinen	20.10.	PZ,AL
Mustakurkku-uikku	-		Kapustarinta	13.10.	HKo ym.	Lapinharakka	23.11.+T	TK
Merimetso	31.12.	PZ	Tundrakurmitsa	2.11.	AP,EV	Peukalainen	11.10.	MP
Kaulushalkara	-		Tylli	21.9.	HKo	Rautainen	10.10.	PZ
Laulujoutsen	14.11.	JH	Pikkutylli	19.8.	HKo	Punarinta	2.11.	SK
Pikkujoutsen	19.10.	HKI	Punakuiri	-		Satakieli	-	
Metsänhanhi	28.9.	HKo,AP,KLi	Pikkukuovi	24.8.	AL	Sinirinta	20.9.	HKo,MH,TN
Tundranhanhi	15.10.	A-L.Rauma,HKI	Isokuovi	26.8.	MP	Leppälintu	16.9.	MP
Anser sp.	5.11.	KLe	Mustaviklo	1.9.	AL	Pensastasku	18.9.	MP
Kanadanhanhi	3.11.	JaV	Punajakaviklo	5.9.	PZ	Kivitasku	1.10.	HKI
Valkoposkianhi	4.10.	HKI	Valkoviklo	7.9.	HM	Mustarastas	7.11.	PZ
Sepelhanhi	3.11.	HKo,AL,KLe	Metsäviklo	17.8.	HKo	Räkättirastas	29.11.+T	MP
Haapana	2.11.	EV,AP	Liro	5.9.	HM	Punakylkirastas	15.11.+T	HKo
Tavi	1.11.	VM	Rantasipi	19.8.	HKo	Laulurastas	25.10.	KLi
Sinisorsa	15.11. +T	HKo,MH	Karikukko	26.8.	KLe	Kulorastas	25.10.	HKo ym.
Jouhisorsa	5.10.	HM	Vesipääsky	3.9.	AL,HHö	Pensassirkkalintu	-	
Heinätaivi	8.8.	PZ	Lehtokurppa	1.11.	VMS	Viitasirkkalintu	-	
Lapasorsa	27.10.	S.Tikka	Taivaanvuohi	17.10.	MP	Ruokokerttunen	20.9.	HHö
Punasotka	6.10.	AL,M.Ruti	Jänkäkurppa	21.10.	KLi	Rytkerttunen	-	
Tukkasotka	3.11.	K.Ruokolainen,	Isosirri	17.8.	PZ	Luhtakerttunen	-	
		J.Tuomainen	Pikkusirri	17.9.	KLi,LL,JRu	Viitakerttunen	28.7.	MP
Lapasotka	1.12.	KLe	Lapinsirri	4.9.	HKo	Rastaskerttunen	-	
Alli	30.12.	KLe	Suosirri	4.10.	LV	Kuitarinta	-	
Mustalintu	7.11.	PZ	Pulmussirri	17.9.	KLi,LL,JRu	Pajulintu	5.10.	AL
Piikkasiipi	10.11.	HKo,KLe,AL	Kuovisirri	6.9.	AL	Tiiltaitti	8.10.	AV,AP
Telkkä	15.11.	HKo,MH	Jänkäsiirriäinen	27.8.	KLe	Sirttäjä	3.9.	AL
Uivelo	1.11.	VM	Suokukko	21.9.	HKo	Lapinuunilintu	-	
Tukkakoskelo	7.11.	PZ	Merikihu	16.9.	EV	Idänuunilintu	n.27.7.	J.Kiiskinen
Isokoskelo	10.11.	HKo,KLe,AL	Kalialokki	10.11.	HKo ym.	Mustapääkerttu	29.7.	PZ
Kalasääski	18.10.	M.Visala	Harnaalokki	19.12.	TT	Lehtokerttu	17.9.	HKo
Mehiläishaukka	20.9.	HHö	Selkälokki	20.9.	HKo,MH,TN	Pensaskerttu	8.9.	AL
Merikotka	9.11.	HKo	Merilokki	6.11.	PZ	Hemekerttu	5.10.	AV
Sinisuhaukka	19.10.	AL,OG	Naurulokki	18.9.	EL	Harmaasieppo	23.9.	AL
Ruskosuhaukka	14.9.	UP	Pikkulokki	28.10.	PZ	Kirjosieppo	5.9.	MP
Varpushaukka	20.11. +T	HKI	Kalatiira	5.9.	EL	Peltosirku	10.8.	HKo,PH,HPö
Kanahaukka	24.11. +T	HKo	Lapintiira	15.7.	JuA	Pohjansirku	23.9.	MP
Hiirihaukka	9.10.	MP	Sepelkyyhky	8.11.	R.Vars,HKI	Pajusirku	20.10.	AL
Piekana	21.10.	KLe	Käki	21.8.	HKI	Lapinsirku	27.9.	AL,UP
Maakotka	5.11.	RJ,LL	Sarvipöllö	7.10.	AV	Puimunen	15.11.	KNu
Kotka sp.	10.11.	J.Urhoneh	Suopöllö	4.10.	HKI	Peippo	14.11.+T	HKI
Tuulihaukka	22.10.	HKo	Kehraää	18.9.	PF	Järripeippo	14.11.+T	HKI
Ampuhaukka	24.11. +T	KN	Tervapääsky	19.9.	KLi	Vihervarpunen	25.11.+T	MP
Nuolihaukka	30.9.	MP	Käenpiika	12.8.	UP	Tikil	19.11. +T	KLe
Muuttohaukka	28.9.	HKo,AP,KLi	Kiuru	28.10.	HKo	Hemppo	17.10.	UP
Kurki	5.10.	KLe,HM,AV	Törmäpääsky	25.7.	MP	Punavarpunen	30.8.	MP
Luhtakana	-		Haarapääsky	9.10.	HKI	Koitarainen	1.12.+T	HKo
Ruisräätäkö	9.8.	PZ	Räystäpääsky	28.9.	HKo,AP,KLi	Kuhankeittäjä	-	
Luhtahuitti	19.7.	PZ	Keltavästäräkki	20.9.	HKo,MH,TN	Mustavaris	23.11.	E.Luostarinen/KN
Liejukana	-		Västäräkki	1.11.	OG			

nanpellot 2 000—3 000p (HKi), 17.10.
 Joe Nolja 2 635 W—NW (sis IT,PZ),
 19.10. Joe Höylas 1 400 NW—W (AL)
 ja 22.10. 740 NW—W (AL), 28.10. Rää
 Vuoniemi 3 500m (PZ), 14.11. Vär Sää-
 peri - keskusta 536kiert (HKi) ja 18.11.
 Kes Ruokkeeniempi 750p (EV).

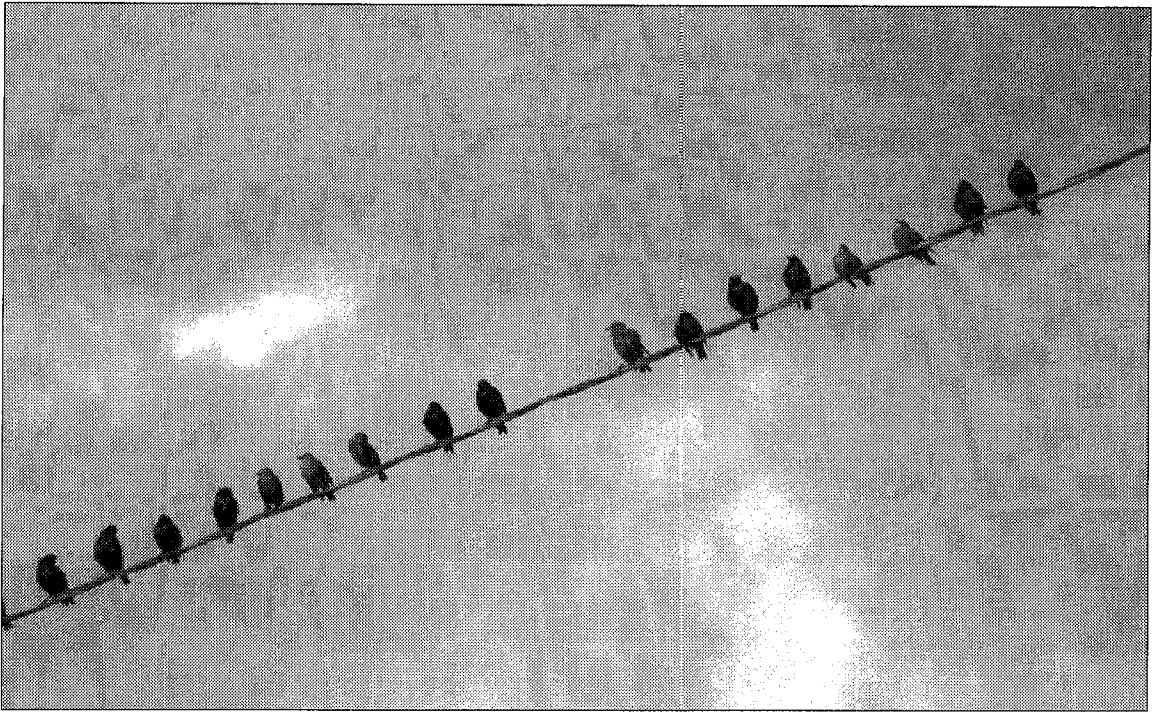
Punakylkirastas *T. iliacus*

14.9. Joe Rantakylä 600yöm, 16.9.
 250yöm (KLi), 19.9. Joe keskusta + Lip
 Ylämylly 2 000yöm (KLi,LL,JRu), 26.9.
 Joe Rantakylä 260m ja 27.9. 330m
 (KLi), 3.10. Joe Nolja 400 SW—W,
 7.10. Joe Höylas - Kuhasalo 600 W—

NW, 16.10. Kon Puntarikoski 82 SW—
 W ja 17.10. Joe Nolja 74 W—NW
 (sis. PT;PZ).

Laulurastas *T. philomelos*

14.9. Joe Rantakylä 220yöm (KLi),
 19.9. Joe keskusta - Lip Ylämylly

Kottaraisten lukumäärä on langalta helppo laskea, mutta ilmoitusten tulkinta ei aina ole katsausten kokoajille helppoa. Vaihtuvuus muuttoaikana yhdellä ja samalla paikalla voi olla lyhyenäkin aikana varsin suurta. ©Markku Halonen

800yöm (KLi,LL, JRu), 3.10. Joe Nollakka yht. 80 SW—W ja 7.10. Joe Höylas – Kuhasalo 100 W—NW (PZ).

Kulorastas *T. viscivorus*

26.9. Lie Ryyvälänvaara 7m (MT), Joe Rantakylä 22 (KLi), 30.9. vähintään 35 SE—S, (EV, KLi, AP) ja Kit Hatunvaara 50m+p (KLi, AP, AV), 4.10. Kon Särki-vaara 20 kiert (PZ), 5.10. Eno Uimaharju – Lie Patvinsuo+Kitsi – Ilo Koivusuo 40p (HKo, PF) ja 16.10. Nur Savikylä Petäjävaara 25p (EV).

Rastaat *Turdus sp.*

1.10. Joe Höylas yht. 400m (HHö, AL).

Hernekerttu *Sylvia curruca*

20.8. Joe Höylas 17r ja 21.8. 3r (AL).

Peltosirkku *Emberiza hortulana* -projektilaji

Kaikki havainnot: 4.8. Vär Niirala 2p ja Vär Sääperi 1p (PZ) sekä 10.8. Vär Sääperi Ä1 (HKo, PH, HPö). Eipä voi juuri lukujen paljoudella kehuskella. Voisi melkein sanoa kuten vanha hokema: "Vähhiin männöö ennen ku loppuu." Toivottavasti tilannen peltosin kohdalla todellisuudessa ei ole näin huono kuin näyttäisi?

Pajusirkku *E. schoenichus*

3.8. Joe Höylas 13r (AL), 17.9. Lip Ahonkylä a70p (KLi, LL, JRu), 19.9. Joe Rantakylä 20m ja 26.9. 35m (KLi), 29.9. Joe Höylas 1r ja 5.10. 2r (AL) ja 8.10. Vär keskusta-Sääperi 10p (AV, AP).

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

10.9. Joe Marjala 11p (AL), 13.9. Rää Oravilahti 20p (HKo, MH), 14.9. Joe Rantakylä 10yöm (KLi), 20.9. Lip Ahonkylän pellot 20p ja Joe Höyt. kana 10m (HKo, MH, TN).

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

22.10. Vär Sääperi 53 S (EV) ja Kon Pitkäranta 16(3a)m (KLe) ja 1.11. Kon Jakokoski Nälkövaara 65 S (MP).

Järripeippo *Fringilla montifringilla*

26.9. Joe Rantakylä 350m (KLi).

Kottarainen *Sturnus vulgaris* -projektilaji

Yhteensä 26 ilmoitusta hieman yli 750:sta yksilöstä (päällekkäisyydet pyritti karsimaan). Lukumäärien tulkinta ei ole yksiselitteinen. Nimittäin, pitäisi-ko saman paikan yli viikkoa pidemmältä ajalta ilmoitetut havainnot ynnätä yhteen vai huomioida vain jompi kum-

pi luvuista? Esimerkiksi: olisiko 22.8. Lip Siikakosken pellot 350p ja 20.9. 300p (sama paikka - eroa lähes kuukausi) yhteensä maksimi 650 tai minimi 350, vai jotain siltä ja väliltä? Rengastusten perusteella on pystytty todentamaan monien lintulajien kohdalla, että yksilöiden vaihtuvuus muutto-/vaellusaikaan yhdellä ja samalla paikalla on erittäin suurta, vaikka näennäisesti yksilömäärä näyttäisi pysyvän samana. Jos tämän oletetaan koskevan myös kottaraisia, niin ilmoitettujen yksilöiden lukumäärä voisi olla helposti lähellä 2000:tta tai yli. Kottaraisen kohdalla lienee kuitenkin 'turvallisinta' pysytellä laskuissa varmalla *minimilinjalla* eli vähintään näin monta yksilöä tavattiin, sillä sama parvi pysynee pitkään hyvällä ruokailualueella.

Joka tapauksessa seuraavaksi parhaat palat päältä: 19.8. Joe Kontiosuon jäteasema 210p (HKo), 22.8. Lip Siikakosken pellot 350p (PZ), 29.8. Out Vuonos ~50p (JVe), 17.9. Lie Kaupunginniemi 7 (AK), 20.9. Lip Siikakosken pellot 300p (HKo, MH, TN), 25.9. Joe Kontiosuon jäteasema 280 (kuka?), 19.10. Lie Rantala 1 (R.Kejonen), 8.11. Kit Koivikko maaseutuopisto 1p (JaV), 26.10.—9.11. Joe Kontiosuon jäteasema 20p, 17.11. 8p ja 1.12. 4p (HKo, HM).

PETOLINNUT

Ari Parviainen

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*

Kaikkiaan 73 lintua ilmoitettiin, mikä on pariin edelliseen syksyyn verrattuna kaksinkertainen määrä, mutta ei silti kovin paljon. Havaintoja ilmoitettiin heinäkuun puolivälistä alkaen, mutta ensimmäinen muuttavaksi tulokittava 20.7. Lie Lampelassa 1 SE (JH). Vaisu päämuutto elokuun lopussa. Suurimmat ilmoitetut päiväsumat: 10.8. Vär Sääperi 1 SE + 7p/kiert (HKO ym.), 27.8. Out Vuonos 5m (KLe), 29.8. Out Vuonos 10 SE + 1kiert (HKO, MH ym.), 29.8. Lip Ahonkylä 4m (HKO, MH), 30.8. Vär Patsola a6 SE (HKi) sekä 31.8. Joe Höylas 11m (AL, UP). Syyskuun puolella yhytetään vielä viidesti yksinäinen lintu, joista viimeiset 19.9. Joe Marjala 1 SW (AL) ja 20.9. Joe Rantakylä 1m (HHö).

Merikotka *Haliaetus albicilla*

Syksyn merikotkasaldo (27 yks.) lähenteli edellissyksyn ennätystä (29 yks.), joten merikotkilla näyttää edelleen menevän vahvasti. Syksyn linnuista nähtiin 15 syys-, 7 loka- ja 5 marraskuussa. Selvästi parhaina paikkoina erottuivat Joe Höylas ja Kit Hatunvaara, joissa lienee ollut enemmän tai vähemmän säännöllistä stajauستا. Hatunvaaran linnuista tosin peräti neljä muutti samana päivänä, 26.9. aikavälillä 13.50—16.05. Värttilässä sensijaan retkeillään syksyllä selvästi kevättä epäsäännöllisemmin. Niinpä sieltä tuli nykyin vain yksi havainto. Kiteen kokonaisuus merikotkista oli 7 lintua, ja Joensuun 8 lintua. Muut kotkat jakautuivat monen kunnan kesken siten, että havaintoja tehtiin 1—2 linnusta/kunta. 7.11. Lip Ylämyllyllä ja Joe Höylaksella nähty lintu on sama yksilö. Syksyn merikotkat tarkemmin taulukossa 4.

Ruskosuohaukka***Circus aeruginosus***

Ilmoitettu kokonaismäärä 29 on selvästi enemmän kuin parina edellisenä syksynä. Tosin nytkin muutolla nähtiin vain 2 ruskista! Sensijaan paikalliset lienevät tulleet hyvin ilmoitetuiksi. Muutolla havaitut: 4.9. Joe Höylas 1m (AL, UP) ja 12.9. Kit Päättye 1^{1kv} kiert/m (HKO, MH). Summaa kasvattivat mukavasti usealla pesimäpaikalla ha-

Taulukko 4. Syksyn 1998 merikotkat

20.9.	Lip Lautasuo	1 ad n.SW	klo 11.50	JMa
23.9.	Joe Höylas	1 ^{2-3kv} S	klo 10.45-10.55	HKO, LL, Jru
25.9.	Kon Pitkäranta	1 ad m	klo 12.20	KLe
26.9.	Joe Rantakylä	1 ^{4kv} S	klo 11.55—12.00	KLi
26.9.	Pyh Mulo	1 m	klo 12.05	JR
26.9.	Lip Pärnävaara	1 m	klo 13.25	UP
26.9.	Kit Hatunvaara	1 ad m	klo 13.50	HKO, MH, PH, HPö
26.9.	Kit Hatunvaara	1 ad m	klo 14.20	HKO, MH, PH, HPö
26.9.	Kit Hatunvaara	1 S	klo 15.05	HKO, MH, PH, HPö
26.9.	Kit Hatunvaara	1 ^{3kv} SSW	klo 16.03	HKO, MH, PH, HPö
27.9.	Pyh Mulo	1 NNE		KN, JR, E. Raassina
28.9.	Joe Rantakylä	1 ad E	klo 14.00—14.10	HHö
28.9.	Kit Hatunvaara	2 (imm.+ad.) m		MH
28.9.	Vär Sääperi	1 ^{3kv} m	klo 12.30	HKO, AP, KLi
13.10.	Joe Höylas	1 juv SW	klo 10.30	AL
15.10.	Rää/Kit Ikolansalmi	1 ad kiert		M. Visala/MH
20.10.	Joe Höylas	1 SW	klo 11.20	AL
20.10.	Toh Pejjonniemenlähti	1 ^{1-2kv} , 1 ^{3-4kv} p	klo 15.20—16.00	HKi
22.10.	Kon Paihola	1 ad m	klo 13.35	KLe
24.10.	Joe Nolljakka	1 SE	klo 9.25	PZ
3.11.	Rää Vuoniemi	1 ad SE+1 ad SW		HKO, AL, KLe
5.11.	Joe Höylas	1 fl S	klo 15.15	AL, EV
7.11.	Lip Ylämylly	1 S	klo 8.54	JMa
7.11.	Joe Höylas	1 S	klo 9.05	HKO, MH
9.11.	Kit Kiteenjärvi	1 kiert/m	klo 10.00	HKO

vaitut ruskisperheet, joista mainittakoon mm. 9.8. Joe Höylas ad ♂♀+3^{1kv} p (UP), 10.8. Vär Sääperi ad ♂♀+2^{1kv} p (HKO, PH, HPö), 6.9. Out Systeemjärvi 2^{1kv} kiert (EV) sekä 13.9. Kit Hovinlampi (Muljula) ♀+2^{1kv} p (HKO, MH). Muut havainnot koskivat enimmäkseen yhtä yksilöä tunnetuilla pesimäpaikoilla tai niiden välittömässä läheisyydessä. Muuton alkua on paikallista linnuista vaikea määrittellä, mutta syksyn viimeinen nähtiin hyvin tyypilliseen aikaan 14.9. Joe Höylaksella 1p (UP).

Sinisuohtaukka *C. cyaneus*

Havaintoja ilmoitettiin 16.7. alkaen kaikkiaan 32 linnusta, joista ruskosoon tapaan vain muutama havaittiin muuttolennessä. Ensimmäinen selvä muuttaja 16.8. Joe Höylas 1^{1kv} p/W (PZ, JA). Neljästi nähtiin enemmän kuin yksi lintu kerrallaan: 1.8. Lie Viensuo ♂♀ p (Juhani Kiiskinen), 6.8. Val Neitvirta ♂♀ saal. (EV), 9.8. Val Karhunpää ♂♀ saal. (EV) sekä 6.9. Vär Räiköntorni 1^{3kv} ♂ p+1^{1kv} SE (PZ). Muutto meni vaivihkaa oh normaaliin tapaan elokuun puoliväliin ja syyskuun lopun välillä. Lokakuulta enää kaksi havista: 12.10. Kon Pitkäranta ad ♂ p (KLe) sekä 19.10. Joe Höylas ♀ W

(AL, OG). Näiden lisäksi määrättämättä jäänyt pieni suohaukka *Cir c/m/p* havaittiin neljästi.

Kanahaukka *Accipiter gentilis*

45 ilmoitettua yksilöä. Muutto oli tavanomaisen huomaamaton. Kuten suohaukat, kanahaukatkin nähtiin pääosin paikallisina tai kiertelevinä. Havaintoja suhteellisen runsaasti jo elokuun lopulta, jolloin muutto lienee ollut jo käynnissä. Läpi syys- ja lokaakuun havaintoja tehtiin tasaisen vauhdilla. Enimmilläänkin vain 2 lintua/päivä. Poinintoina mainittakoon harvoista muutolla nähdystä seuraavak Joe Höylakselta: 12.9. a2m (HHö) sekä 10.10. a2 SW (PZ). Marraskuulta ilmoitettiin vielä 6 genttiä, joista vihoviimeinen 24.11. Joe Mäntylä 1kiert (HKO).

Varpushaukka *A. nisus*

Ei uskoisi varpushaukkaa runsaimmaksi petolinnuksemme. Yhteismäärä (95 yks.) jäi alle sadan linnun. Ensimmäiset muuttajat 20.8. Joe Aavaranta 2 W (PZ) ja Kon Pitkäranta 1m (HM). Hyvällä mielikuvituksella jonkinlainen päämuutoksi tulkittava jaksos 20.–30.9. lievästi sanoen vaatimatonta huippuna 26.9. Kit Hatunvaara 7m (HKO, MH, PH, HPö) sekä 28.9.

Joe Höylas 3kiert+1 S (AL). Muina syksyn päivinä nähtiin vain 0—3 varpparia. Lokakuun puolella havainnot harvenivat, eikä kertaakaan nähty yhtä lintua enempää kerrallaan. Marraskuulta vielä kuusi havaintoa viimeisinä 18.11. Joe Aavaranta 1 E (PZ) ja 20.11. Toh Uusi-Värtsilä 1p (HKi).

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Hieman paria edeltävää syksyä enemmän (95 yks.), mutta yhtään parempaa muuttopäivää ei koettu. Muutto alkoi normaalisti: 16.8. Joe Höylas 2m (PZ). Jo 10.8. pyöri Vär Sääperillä 8p/kiert lintua odotellen sopivaa muuttosäätä (HKo,PH,HPö). Elokuun loppuun saakka hiirihaukkoja nähtiin päivittäin sekä paikallisina että muuttavina. Parhaina päivinä 19.8. Eno Siikavaara a6 m/p (MP), 28.8. Lip Ahonkylä 2m+2p (HKo,MH) sekä koko syksyn paras summa yhdessä parvessa 30.8. Kit Puhos a14m (JaV). Läpi syyskuun nähtiin pääasiassa 1—2 lintua/päivä paitsi 6.9. Vär Räkiköntorni 6m+p (PZ) sekä 20.9. Vär Räkiköntorni 2 SE+1kiert (PZ) ja Out Sysmäjärvi 3m (HKo, MH, TN). Syksyn viimeiset hiirihaukat nähtiin 27.9. Kit Hatunvaaralla 1 SE (PZ) ja ainoa lokakuinen 9.10. Eno Siikavaaralla 1p (MP).

Piekana *B. lagopus*

Piekanasumma kipusi hädintuskin sadan paremmalle puolelle (108). Piekanoiden syksyiset määrät heittelevät rajusti mm. pesimätuloksen mukaan. Kesällä -98 pesinnät lienevät menneet huonon sopulivuoden vuoksi pipariksi. Tällä kertaa syysmuuton avauksena 2.9. Joe Yliopisto 1m (HHö). Seuraavaan saatiin odotella yli kaksi viikkoa, kunnes 18.9. Lie Kitsi 1p/m (HKo,PF). 21.9.—5.10. piekanoita muutteli lähes päivittäin hyvin pieniä määriä. Sen verran pieniä, että kaikki yli 5 yksilön päivät ansaitsevat maininnan: 23.9. Joe Höylas 5m (JRu ym.), 25.9. Kit Hatunvaara 7m (MH), 28.9. Vär Sääperi peräti 29m (HKo,AP,KLi), 28.9. Kit Hatunvaara 8m (MH), 30.9. Kit Hatunvaara 6 SE (EV,KLi,AP) ja 4.10. Lie Siikasuo 5m (KJ). Lokakuun puolivälin jälkeen enää kolme havaintoa: 17.10. Joe Marjala a2 SE (AL), 19.10. Kon Jakokoski 1m (MP) ja syksyn viimeinen 21.10. Kon Kulho 1p (KLe).

Määritettyjen Piekanoiden ja hiirihaukkojen lisukkeena nähtiin vielä 5 *Buteo sp:tä* ja 10 *Buteo/Pernistä*, joista mainittakoon 27.8. Out Vuonos 5m (KLe).

Maakotka *Aquila chrysaetos*

Viime vuosien valossa nyt havaitut 7 maakotkaa on kohtalainen määrä (-96 9 yks., -97 13 yks.). Määrän pudotus johtuu stajipaikoilta nähtyjen kotkien pienestä määrästä. Maakunnan itä- ja pohjoisosista tuli totutusti jokunen havainto. Syksyn maakotkat taulukossa 5.

Kotkalaji *Aquila/Haliaeetus*

Viisi kertaa jäi kotka havaitsijoiden harmiksi määrittämättä: 25.9. Ilo Mekrijärvi 1m (JuA,E,Hohtola,R.Hissa), 28.9. Ilo Patvinsuo Teretinniemi 1kiert (PT), 28.9. Eno Vallisärkkä 1m (MP), 6.11. Lie Tainionvaara 1kiert (T.Mäkinen) sekä 10.11. Lie Lamminkylä 1W klo 13.00 (J.Urhone).

Kalasääski *Pandion haliaëtus*

Hyvin tavanomaiset 20 lintua ilmoitettiin. Jokunen havainto paikallisista linnuista tuli jo heinäkuun loppupuolelta ja elokuun alkupuolelta. Mm. 10.8. Vär Sääperi 3p (HKo,PH,HPö). Varsinainen muutto alkoi kuitenkin normaaliin aikaan: 31.8. Joe Höylas 1m (AL,UP,M.Ruti) ja 1.9. Joe Höylas 1m (AL). Selvää päämuuttoa on pienestä aineistosta vaikea löytää. Paras päivä oli kuitenkin 20.9., jolloin Joe Höylasilla 1m ja Out Vuonoksessa 1m sekä Lip Ahonkylässä 2m (HKo,MH, TN). Näiden jälkeen nähtiinkin enää kaksi sääkseä: 5.10. Toh Tammalahti 1 S (HKi) sekä kolmella päivällä myöhäisyysennätystä parantanut 18.10. Rää/Kit Kkolansalmi 1p/kiert (M.Visala/MH). Edellinen ennätys oli syksyltä 1995, jolloin 1.—15.10. viipyi Rää Vuoniemessä 1^{kv} paikallisena.

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*

Myös tuulihaukkoja havaittiin muuttolennessa varsin nuukasti – vain puolenkymmentä. Kaikkiaan ilmoituksia kertyi 34 yksilöstä, ja tämä summa sisältää jokusen heinäkuusenkin linnun. Muuton katsoisin alkaneeksi havainnosta 30.8. Valtimo yhteensä 3p 6-tien

varrella (JP). Kaikki muut yli yhden linnun havainnot pesimäpaikkojen liepeiltä: Kon Pitkäranta 24.7. 2p (PZ) ja 3.9. 2♂1♀ p (EV), 9.8. Val Karhunpää ♂♀ saal. ja Val Kalliojärvi 2 saal. (EV) sekä 12.9. Vär Sääperi 2p (HKo, MH). Viimeinen tinnu varsin myöhään 22.10. Joe Linnunlahti ♀-puk NW (HKo).

Ampuhaukka *F. columbarius*

Ampuhaukkasumma (32) sisältää myös loppukesällä pesimäpaikoilla nähtyjä lintuja, jopa yhden poikueen. 29.7. Kon Kontioniemi 2ad.+2juv. (JVe). Ensimmäinen muuttaja 25.8. Joe Höylas 1 kiert (AL). Tämän jälkeen nähtiin yksittäisiä paikallisia tai muuttavia lintuja siellä täällä syyskuun loppuun saakka. Ainoana poikkeuksena 27.9. Joe Rantakylä 2m (KLi). Lokakuussa nähtiin vielä ampari Joensuu, Outokummussa ja Värtsilässä. Viimeiset vitkuttelijat Joe Nolja-kassa: 3.11. Aavaranta 1 E/p (PZ) sekä 24.11. Kerpputiellä 1 pikkulintu-jahdissa (KN).

Nuolihaukka *F. subbuteo*

Myös nuolihaukkasaldo (n.40) sisältää heinäkuun lopussa pesimäpaikoilla nähtyjä lintuja. Luku on pyöristetty, koska esim. ilmeisesti samasta hauskapesueesta oli ilmoituksia Joe Höylasilta ja Marjalasta, joten päällekkäisten havaintojen poisto oli hieman vaikeaa. Ensimmäinen muuttaja 23.8. Vär Uudenkylänlampi 1 S (HKi). Epämääräinen päämuutto elokuun viime päivästä syyskuun puoliväliin. Mm. 30.8. Kit Puhos 1p (JaV), Joe Iksennetty 2p (HKo) ja Joe Multimäki 1p (HKo). Viimeinen vielä niukalti syyskuun puolella 30.9. Eno Siikavaara 1m (MP).

Muuttohaukka *F. peregrinus*

Muutamana edellisenä syksynä on jo totuttu näkemään useampia muuttohaukkoja, mutta tällä kertaa jostain syystä vain yksi: 28.9. Vär Sääperi 1juv m/p (HKo,KLi,AP).

Taulukko 5. Syksyn 1998 maakotkat

1.8.	Lie Ritovaara	1 ad p/kiert		KNu
9.8.	Val Karhunpää	1 ^{2kv} kiert/SW	klo 17.25—17.35	EV
25.9.	Kit Hatunvaara	1 m		MH
26.9.	Kit Hatunvaara	1 juv/subad S	klo 13.45	HKo,MH,PH,HPö
28.9.	Vär Sääperi	1 ^{kv} SE	klo 8.50—9.05	HKo,AP,KLi
4.10.	Lie Siikasuo	1 juv SE	klo 13.50	KJ
3.—5.11.	Joe Kontiosuo	1 juv p		RJ,LL

ISOT LINNUT JA ARKTIKA

Markku Halonen

Merimetso *Phalacrocorax carbo* (75)
Jälleen kohtalaisen paljon havaintoja. Liikehdintä alkoi jo heinäkuussa ja jatkuu ennätysmyöhään – viimeinen lintu keskellä talvea! Oletettuun päämuuttoaikaan syyskuun alkupuolella nähtiin muutama mukavan kokoinen parvi. Kaikki havainnot: 7.7. Pyh Niva a4 W (PZ), 23.7. Kit/Rää Orivesi 1 (RJ), 8.8. Lie Ahvenlahti 1 W (J.Kiiskinen), 6.9. Joe Rantakylä a23m (HHö), 7.-8.9. Eno Paukkaja 3p (T.Nilsen, H.Tarnanen/PZ), 11.9. Joe Hasanniemi 1ad p (JMa), 15.9. Joe Naljakkä 1p (PZ), 20.9. Joe Linnunlahti 1 S (MH, HKO, TN), 21.9. Lip Viinijärvi 1 kiert/p (KLi, AP) ja Joe Höylas 1p (AL, M.Ruti), 26.9. Vär Rääkönsaara a10 S (HKi), 28.9. Joe kk a18 W (HHö) ja Eno Rukavesi 3p (I.Kinnunen/PZ), 15.10. Joe Marjala 1 S (AL), 22.10. Rää Vuoniemi 1 S (EV), 29.10. Joe Ukonlahti 1 kiert (KLe), 1.11. Kit Kyyrönniemi 2p/m (MH), 2.11. Rää Vuoniemi 1 kiert (EV, AP), 5.11. Joe Höylas 1p (AL) ja 25.–31.12. Eno Ahveninen 1p/NW (KLe ym.).

Laulujoutsen

Cygnus cygnus (n. 800)

Melko pitkä ja tasainen muuttokausi ilman suuria ryntäyksiä. Ensimmäiset muuttolennossa nähdyt olivat 15.9. Nur Höljäkän 14(2a) (EV). Samana päivänä löytyi myös syksyn ensimmäinen vähän isompi parvi paikallisena: Lie Koli 21p (AL). Tästä eteenpäin pieniä muuttoparvia havaittiin lähes päivittäin etenkin Lieksan suunnalla. Lokakuun alussa alkoi myös läänin eteläosiin kerääntyä joutsenia perinteisille paikoille. Muutolla lintuja nähtiin edelleen lähes päivittäin eri puolilla länniä, mutta enimmillään vain parikymmentä lintua kerrallaan. 4.10. laskettiin Kit Kiteenjävällä 50p ja Toh Tohmajävällä 35p (PZ). Lähempänä kuun loppua määrät olivat huipussaan: 24.10. oli Kiteenjävällä ja Päättyeellä yhteensä 195p (JaV). Marraskuussa päämuuttovaihe oli ohi, mutta edelleen lintuja viivytelti myös pohjoisessa, josta esimerkkinä 4.11.

Lie Viekijärven 35p (AK). Kiteellä tilanne oli rauhoittunut 7.11. parin viikon takaisista syksyn huippuluvuista, nyt yhteensä 46p (VM). Viimeinen havainto koski 14.11. Lie Lampelan yli muuttanutta neljän valkolinnun parvea (JH).

Pikkujoutsen *C. columbianus* (30)
Hanhimylläkän yhteydessä nähtiin 22.9. Kit Hatunvaaralla 22 lintua 65:n *Anser*-hanhen parvessa (MH) ja Vär Sääperillä 1m (AP, HKO, KLi). Syksyn kolmas ja viimeinen havainto oli laulujoutsenten päämuuttoaikaan eli 19.10.: Toh Peijonniemenlahti 7p 25:n laulujoutsenen kanssa (HKi).

Hanhet (80 000)

Syksyt eivät ole veljeksiä ainakaan hanhimuuttojen suhteen. Tänä syksynä muutto meni ohi kertaryminällä jo syyskuun viimeisellä viikolla, kun edellisyyksynä päästiin nauttimaan tasaisesta hanhimuutosta aina syyskuun viimeisen ja lokakuun kahden ensimmäisen viikon ajan. Viime vuosina hanhien syysmuutto on ollut P-K:ssa näyttävä ja takavuosien nollasyksyt tuntuvat enää kaukaisilta muistikuivilta. Hyvien muuttojen näkyminen johtuu tehostuneesta tarkkailusta itärajan pinnassa, hanhikantojen kasvamisesta, sekä myös hyvistä tuulioloista muuton aikaan. Aina on kuitenkin muistettava että 100 000 hanhea on Vienanmereltä tulevista hanhimassoista vain pieni osa – suurin osa hanhista on edelleen jäänyt näkemättä yömuuton tai muuttoreitien itäisen painopisteen takia. Päämuuttovaihe meni ohi vajaassa viikossa, ja lokakuun puolella ei hanhia nähty kuin nimeksi. Muutot painotuivat itärajan pintaan, missä oli myös lähes päivittäinen havainnointi aamusta iltaan.

Hanhimuutto alkoi tyypillisesti 20.9. tienoilla, mutta vauhtiin päästiin kunnolla vasta perjantaina, 25.9., länsituulisessa ja ajoittain sateisessa säässä, jolloin liikkeellä olivat pääasiassa **sepelhanhet**. Heikkotuulisena lauantaista, 26.9., muutto oli rauhallista tipputtelua pitkälle iltapäivään, ja suurin rynnistys tapahtui vasta myöhään iltapäivällä. Kit Hatunvaaralla laskettiin syksyn paras hanhisumma, 34 191 (pääosin **valkoposkia**) matkalla poikkeuksellisesti pääosin Hatunvaaran koillispuolelta kohti kaakkoa ja Laa-

tokkaa. Muutto hiljeni selvästi ennen pimeää. Siinä oli Etelä-Karjalan miehillä ihmettelemistä, kun esim. noin 40km Hatunvaaralta lounaaseen sijaitsevalla Uukuniemellä ei havaittu kuin noin 15 000 hanhea.

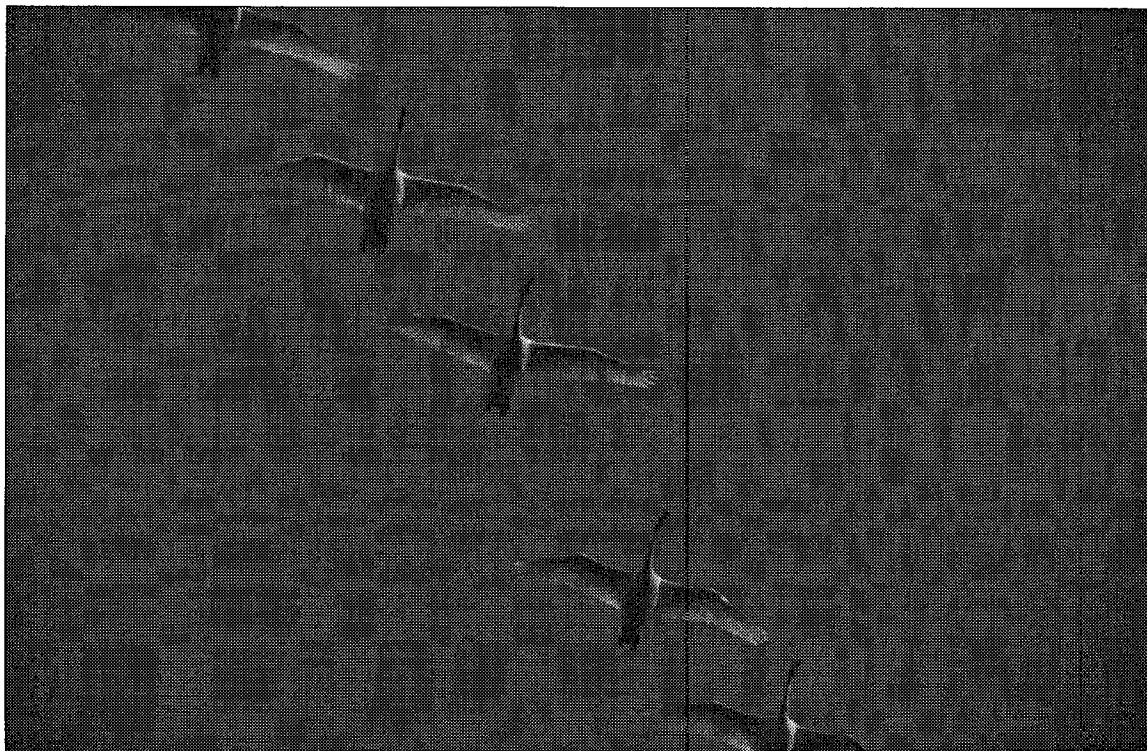
Seuraavana päivänä, eli 27.9. sunnuntaina, olivat kaikki Kaakkois-Suomen mahdolliset tarkkailuasemat miehitettyinä, eikä turhaan. Heti aamusta alkaen havaittiin runsasta hanhimuuttoa eteläisellä Saimaalla ja itäisen Suomenlahden rannikkokaistaleella (paras piste Kotkan Kirkonmaa, 50 600 hanhea). Liikkeellä olivat lähinnä valkoposket, ja koko nähtyjen lintujen määrä oli noin 122 000 hanhea.

Hatunvaaralla oli etelän paikkoihin nähden hiljaista. Lähinnä aamupäivän aikana nähtiin jonkin verran hanhi sp:n tasolle jääneitä parvia itäpuolelta – muuttoreitin lähemmäksi ja lähemmäksi painavaa tuulta ei ollut. Liekö edellispäivän muutto jatkunut sittenkin tauotta yön yli, tai alkanut uudestaan esim. joskus aamuyöllä, jää arvoitukseksi. Osa hanhista on myös voinut pysähtyä yöksi Laatokalle ynnä myöskin jatkaen matkaansa heti aamulla. Jos etelämpänä nähty hanhimassa tuli suoraan Vienanmereltä, on niiden täytynyt valua Hatunvaaran ohi aamuyöllä ja aikaisin aamulla, vieläpä todennäköisesti kaukaa Venäjän puolelta. Etelässä ollut voimakas idänpuoleinen tuuli painoi tehokkaasti hanhimassaa pitkin rannikkoa.

Maanantai, 28.9., oli taas toivoa täynnä, ja pilvisenä ja osin utuisena päivänä hanhiparvia lappoi tasaisen laiskasti aamusta iltaan ainakin itärajan pinnassa. Liikkeellä olivat niin **valkoposket**, **tundrahamhet** että **sepelhanhet**. Tiistaina, 29.9. oi ainakin Imatran suunnalla täysi hanhitohtina päällä jo aamuhämärissä, ja parvissa oli lähinnä valkoposkia ja sepeleitä. Päivän mittaan muutto hiljeni rauhallisen tasaiseksi valkoposkitipputteluksi.

Tämän jälkeen ei suurempia muuttoja enää nähty, vain oletamus sepelhanhien yömuutosta joskus 29.9.–1.10. välisenä aikana jäi kaiveramaan stajareiden mieliä. Tästä mahdollisena viitteenä havaitsivat Virolahden stajarit vielä 13 000 hanhea lokakuun ensimmäisenä päivänä.

Määrittämättä P-K:ssa jäi syksyn

Joutsenten järjestäytynyt muuttoaura matkanteossa. ©Markku Halonen

mittaan noin 40 000 hanhea, joista suurin osa luonnollisesti kiivaimpina muuttopäivinä. Hanhien yhteisummat parhaimpien päivien stajipaikoilta on mainittu valkuposkihanhen yhteydessä.

Metsähanhi *Anser fabalis* (1 700)
Muutto alkoi elokuun viimeisinä päivinä. Syyskuun alkupuolella eriten metsähanhiparvia havaittiin Lieksan suunnalla, missä onkin koko joukko hanhille soveliaita kokoontumis- ja ruokailusoita. Itse päämuutto oli havaintojen perusteella 26.9., jolloin maakunnassa määritettiin ainakin 1000 lintua. Parhaimmat summat: Lie Rynnälänvaara 145(3a) (MT), Lie Sipolansaari 223(5a) (PT), Kon Jakokoski 229(7a) (MP), Joe Marjala 138(2a) (AL) ja Kit Hatunvaara 400(5a) (PH, MH, HKo, HPö).

Tundrahanhi *A. albifrons* (2300)
Melko laiha tundrahanhisyksy, ainakin määritysten osalta. Muutamien irtoparvihavaintojen ohella joukosta erottui 28.9., jolloin Vär Sääperillä muutti yhteensä 1522 (AP, HKo, KLi)

ja Kit Hatunvaaralla 765(8a) (MH). Samana päivänä muutti runsaasti myös määrittämättä jääneitä *Ansereita*, jotka lienevät olleet pääosin tundra. Viimeinen, ilmeisesti väsynyt nuori lintu nähtiin 10.–15.10. Toh Kemissä (A-L.Rauma, HKi).

Anser sp (4200)

Eriten *Anser*-tasolle määrityksiä jäi luonnollisesti kovimpina muuttopäivinä: 22.9. Lip Lautasuo 360(7a) m (*Anser sp*+*Hanhin sp*) (JMa), 26.9. Lie Sipolansaari 200(4a) (PT), Joe Rantakylä 235(6a) (KLi), Rää Vuoniemi 130(3a) (HM, KLe) ja Kit Hatunvaara 388(14a) (PH ym.), 28.9. Vär Sääperi 742 (AP ym.). Viimeinen havainto *Anser*-hanhasta tehtiin myöhään, 5.11. Rää Vuoniemessä (KLe).

Sepelhanhi

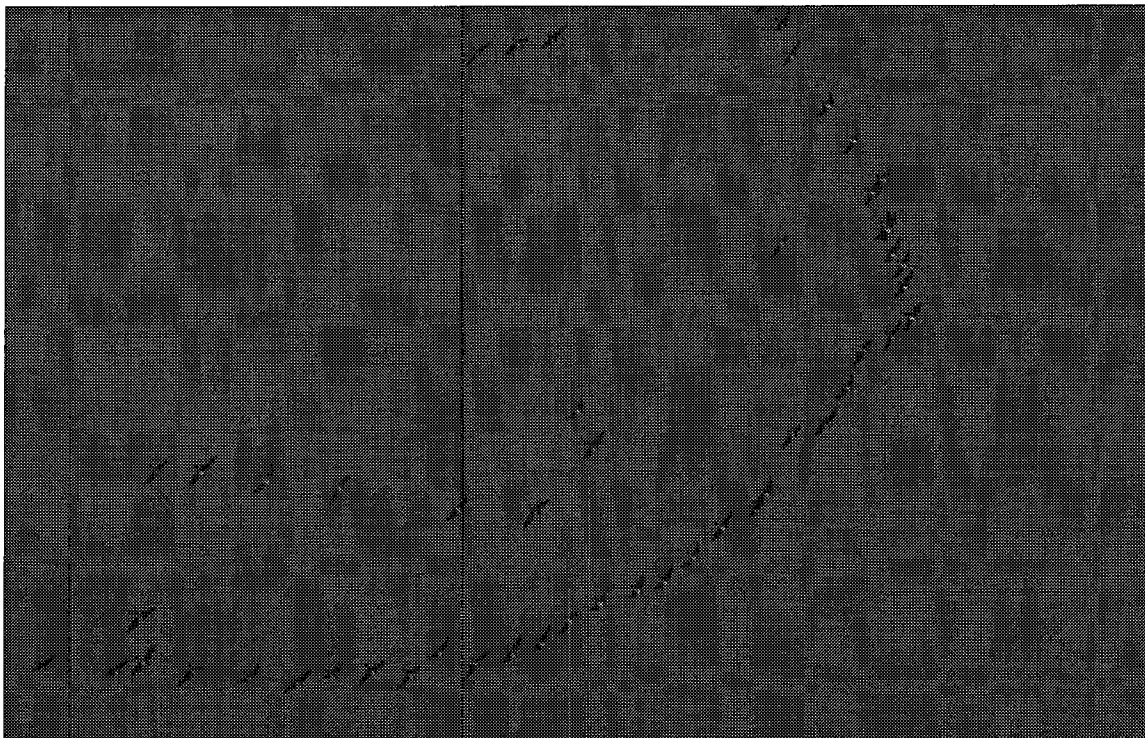
Branta bernicla (18 000)

Ensimmäinen seikkailija tavattiin tavanomaista aikaisemmin eli 4.8. Lip Tikansaaressa 1p (Martti Rissanen). Seuraavista havainnoista hauskimpana mainittakoon 16.9. lähtien Joe Hassaniemessä ankkaparvessa viihtynyt

yksilö (HKo ym.). Varsinainen päämuuttovaihe näyttää olleen kolmijakoinen – havaintoja tehtiin 19.–20.9., sekä muiden hanhien malliin 25.–28.9., jota seurasi yllättäen vielä pieni piikki lokakuun puolivälin jälkeen.

Mainittakoon että Pohjanlahden rannoilla muutti salakavalasti jo 18.9. illalla tuhansia sepelhanhia, jotka olivat jostain syystä valinneet todella läntisen reitin. Seuraavanakin päivänä havaittiin lähinnä länsirannikolla muutama tuhat lintua. Joensuun alueella havaittiin 19.–20.9. neljä parvea, joissa oli yhteensä 1100 lintua (HKo, MH, TN, HHö, HM, KN). Syyskuun viimeisen viikon ajan hyviä hanhimuuttoja nähtiin päivittäin etenkin Kiteen Hatunvaaralla: 25.9. 3150(7a), 26.9. 7301(16a), 27.9. 500, 28.9. 5650(5a) (MH ym.). Viimeisimpänä päivänä muutti syksyn komein parvi, a2500 klo 15.14, ja se nähtiin myöhemmin myös Joutsenon Tiuruniemessä. Vär Sääperin kattilanpohjalta määritettiin 28.9. 2543 seplua (HKo, AP, KLi).

Valitettavasti seuraavana päivänä ei ollut Hatunvaaralla havainnointia, sillä hanhia muutti mukavasti Etelä-

Valkoposkihanhien muuttotarvia nähtiin syksyllä -98 ja myös -99 runsaasti P-K:n ilmatilassa. ©Markku Halonen

Karjalan puolella, tosin suurin rynnitys siellä oli heti aamutuimaan. Tämän jälkeenkin tehtiin eteläisen maakunta-naapurimme puolella havaintoja ilmansuussa muuttavista sepelhanhiparvista, ja runsaasti kirjattiin yömuuttohavaintoja tämän päälle, mikä kertoo mahdollisesta päämuutosta yön suojissa. Viime vuosina onkin ollut hanhimuutoissa havaittavissa outo "päälaelleenkääntymistrendi": valkoposkia muuttaa alusta loppuun (muuttivat ennen viimeisinä), kun taas sepelhanhet tulevat nyt viimeisinä (muuttivat ennen ensimmäisinä).

Lokakuun loppupuolen pieni rypistys tuli stajareille täytenä yllätyksenä, olihan hanhikarsinan tyhjennys tuntunut totaaliselta jo syyskuun lopussa. 18.10. ohitti Rää Vuoniemen a80 (HKo,KLe,PH), 19.10. Joe Höyläksellä nähtiin a180 (AL) ja Kit Kyyrönniemessä 222(4a) "jätkiseplua" (MH). Viimeinen viipottaja lensi 3.11. Vuoniemessä (HKo ym.).

Valkoposkihanhi *B. leucopsis* (14 000)

Muutto alkoi heti täysillä ja loppui viikon päästä kuin seinään. Ensimmäinen

havainto tehtiin vasta 25.9. sepelhanhipäivänä, jolloin Kit Hatunvaaralla 30m (MH ym.). Lauantaina 26.9. oli P-K:n paras hanhipäivä, ja liikkeellä olivat etenkin valkoposket. Kit Hatunvaaralta määritettiin 6230 hanhien yhteismäärän ollessa 34 191(187a) (MH,HKo, PH,HPö). Vär Räiköntornissa yhden miehen stajauksella määrittyi 1318 valkoposkea, hanhien yhteisumman ollessa 6918(41a) (HKi). Muuttoa meni myös lännempää, sillä Rää Vuoniemessä nähtiin 470(6a) puolenpäivän molemmin puolin (KLe,HM).

Seuraavana päivänä oli hiljaisempaa, Hatunvaaralta nähtiin 308 vapoa hanhien yhteismäärän ollessa 6783(54a) (HKo,MH). Varsinainen massa lienee livahtanut Hatunvaaran ohii aamuyöstä ja Venäjän päällä.

28.9. nähtiin kuitenkin jälleen hyvää muuttoa aamusta iltaan: Kit Hatunvaara 2000(15a) hanhien yhteismäärän ollessa 17 550(94a) (MH) ja Vär Sääperi 4287 hanhien yhteismäärän ollessa 15 156(110a) (HKo,AP, KLi). Jonkinlaista muuttoa lienee ollut leveämmälläkin rintamalla, sillä Eno Siikavaaralla meni a140m (MP). 29.9. olisi vielä ollut mahdollisuus ihailla

kauniita valkoposkiparvia ainakin rajan pinnassa, sillä Simpeleellä muutti päivän mittaan noin 15 000 hanhea aamuryöppyä lukuun ottamatta tasaisesti pitkin päivää.

Viimeiset havainnot tehtiin loka-kuun alussa, jolloin Kit Puhoksessa oli valkoposki kanadanhanhiparvessa muutaman päivän paikallisena ja 4.10. Vär Patsolan ylitti a100 (HKi).

Ainakin syksyllä 1999 pieniä valkoposkiparvia tavattiin siellä täällä myös paikallisina, osin huonosta muuttosäästä johtuen, osin muuten vain. Linnut ruokailivat tietyissä paikoissa pitkiäkin aikoja, kunnes jälleen jatkoivat muuttoaan. Kannan kasvassa tällaisten irtoparvien näkyminen yleistyneenä. Muuten olisi mielenkiintoista tietää, tulevatko valkoposket ehkä säännöllisemminkin levähtämään maakunnan pelloilla hamassa tulevaisuudessa.

Kanadanhanhi *B. canadensis* (58)

Kaikki havainnot lukuun ottamatta 13.9. Pol Oriniemen 2p (JMa) tehtiin Kiteen Puhoksen maatalousoppilaitoksen pelloilta, jonne maakunnan eteläosien jatkuvasti kasvava pesimä-

kanta tuntuu syksyisin kerääntyvän. Määrät vaihtelivat jonkin verran elokakuun aikana, mutta suurimmillaan parvi oli 1.10., jolloin laskettiin 56 yksilöä. Linnut olivat maisemissa vielä marraskuun ensimmäisenä, mutta jo parin päivän päästä enää kuusi sitkeintä seisokkeli lumisessa maisemassa (JaV ym.).

Hanhimuutoista opittua

- hyvää hanhipäivää edeltää yleensä pienempi lämmittelypäivä ja yömuutto.
- muutto on yleensä sitä voimakkaampaa, mitä idemmässä ollaan.
- kiihtyessään ja iltapäivän puolelle siirryttäessä muuttoputki yleensä suoristuu ja siirtyy enemmän itään.
- muutto voi mennä ohi lähes mihin vuorokauden aikaan tahansa (lepäilyalueet muuttuvat, sopivat sääolosuhteet Vienanmerellä ym.), mutta yleensä hanhet lähtevät Vienalta aamulla ja kärki on P-K:ssa puolilta-päivän-iltapäivällä.
- hanhia on paljon, kannat kasvavat koko ajan – suurin osa menee aina kuitenkin jossain kaukana Venäjän puolella.
- koillistuuli on hanhien odottama myötätuuli, silloin ei saa luovuttaa.
- yksikin parvi voi kieliä massojen liikkeellelähdestä.

Kurki *Grus grus* (1300)

Pientä muuttoa ja paikalliskerääntymistä havaittiin tutusti elokuulta lähtien: 16.8. Out Vuonos 16p (PZ), 25.8. Toh Valkeasuo 239p (TT), 25.8. Kit Puhos 35p (JaV), 29.8. Lie Siikasuo 21p (KJ), 29.8. Lip Ahonkylä 20(2a) m (HKo,MH,TN) ja 30.8. Kon Kuurna 41p (JVe). Syyskuun puolella linnut alkoivat keskittyä entistä enemmän harvoille kokoontumispaikoille. Rää Oravilahdella oli 4.–6.9. 180–220p ja 13.9. 277p (MH,HKo), ja samana päivänä Polvijärven pelloilla laajahkolla alueella yhteensä 340p, joista noin 65 oli nuoria (JMa), 5.–20.9. Lie Siikasuo 80p (KJ).

Tämän jälkeen ei paikallisia enää juuri ilmoitettu, mutta muuttavia sitäkin enemmän. Joensuun alueella nähtiin 20.–23.9. mukavaa kurkimuuttoa: 20.9. Linnunlahti 60(2a) (HKo,MH,TN), 21.9. Rantakylä 39(3a) (HHö), 22.9. Rantakylä 88(7a) (KLi) ja Höylas 97(7a) (AL,M.Ruti) sekä 23.9. Joe Höylas syksyn paras muutto 157(12a) aa-

mupäivällä (JRu ym.). Syys-lokakuun taitteessa havaittiin jälleen selvempää muuttoa: Kit Hatunvaara 30.9. 73(2a) (AP,EV,KLi), 1.10. Joe Höylas 23m (AL) ja 5.10. Rää Vuoniemi 26m (HM,AV,KLe).

SYKSYN 1998 ARKTIKA

Vesilinnut

Kuikkalinnut

Gavia stellata & *G. arctica* (1 550)
Kaakkurilla todettiin tänä syksynä vain niukkaa kauttakulkua, mutta onneksi kuikkia riitti vähän enemmän.

Ensimmäiset viitteet syysmuuton alkamisesta havaittiin syyskuun alussa molemmilla lajeilla. Muutto alkoi vilkastua kuun loppupuolta kohden. Kuikilla havaittiin aikainen muuttopiikki jo 18.–20.9. kesäkeleillä: 18.9. Lie Kitsissä a34 *Gavia sp:tä* (HKo,PF) ja 19.9. Joe Marjala 67(6a) kuikkaa (AL). Kuun viimeisellä viikolla *Gaviota* liikkui harvana mattona maakunnan yli: 26.9. Kit Hatunvaara 70(7a), Joe Marjala 21(2a) (AL) ja Lie 34(3a) (PT), 27.9. Kit Hatunvaara 43(2a) (MH ym.), 28.9. Vär Sääperi 77(3a) (HKo,AP,KLi), Kit Hatunvaara 96(3a) (MH) ja 29.9. Pyh Mulo 60 m (EV). Määritetyt kaakurit olivat lähes kateissa, vaikka niitä havaitaan usein juuri syyskuun loppupuolella samaan aikaan hanhien kanssa.

Seuraavan kerran *Gaviota* liikkui enemmän vasta hanhista hiljaisen lokakuun puolessavälissä. Muutto alkoi 12.10., jolloin Eno Siikavaaralla meni 50(2a) kuikkaa (MP) ja Joe Linnunlahdella a40 *Gavia sp:tä* (HKo). Seuraavana päivänä eli 13.10. oli sitten kuikkien päämuutto ainakin paikallisten havaintojen valossa: Rää Vuoniemessä muutti (klo 7.20–14.50) 438(44a) kuikkaa, seitsemän kaakkuria ja 115(13a) *Gavia sp:tä* eli yhteensä 560 *Gaviaa* (HKo,KLe,PH,AN).

Kaakurit olivat pysytelleet koko syksyn syrjässä, mutta aivan lokakuun viimeisinä päivinä nähtiin niitäkin maakunnassamme: 28.10. Rää Vuoniemessä 39(8a) kaakkuria, yksi kuikka ja 43 *Gavia sp:tä* (PZ). Muutamaa päivää myöhemmin 31.10. edelleen Vuoniemessä 16 kaakkuria ja 20 kuikkaa (HKo ym.). Vielä marraskuullakin nähtiin irtolintujen lisäksi pieni mutta mukava muutto: 2.11.

Vuoniemessä 26 kaakkuria ja 60 kuikkaa (EV,AP). Seuraavana päivänä Pyhäselkää pitkin lensi vielä 30 *Gavia sp:tä* (HKo,AL,KLe). Viimeinen kaakkuri tavattiin 7.11. Kon Puntarikoskella (PZ) ja kuikka 10.11. Vuoniemessä (KLe,HKo,AL).

Lapasotka *Aythya marila* (122)

Vaisuksi jäi syksy P-K:ssa myös alliparvi vanavedessä viihtyvillä lapasotkilla. Nyt iso osa linnuista nähtiin paikallisina. Syksyn aikaisin havainto oli 18.9. Lie Kevätlahden 2 lintua (EV). Pikku-parvien lisäksi kaikki vähänkin isommat parvet olivat 26.9. Rää Vuoniemi a14 m (KLe,HM), 4.10. Out Vuonos 30p (LV) ja Toh Peijonniemenlahti 10p (HKi), 7.10. Toh Tamalahti 10p (HKi) ja 28.10. Rää Vuoniemi 16m (PZ), sekä viimeinen 1.12. Eno Alusvesi 1 ♀-puk p (KLe).

Alli *Clangula hyemalis* (3600)

Piikkipyrstöjen osalta syksy oli erittäin heikko. Ensimmäinen havainto 30.9. Rää Vuoniemessä 70(2a) (HM), jonka jälkeen seuraavat havainnot eri puolilla maakuntaa tehtiin vasta 4.10., jolloin lienee ollut jossain isompaakin muuttoa. Perinteiseen päämuuttoaikaan lokakuun 10.päivän tienoilla ja sen jälkeen havaittiin päämuutto myös täällä: 13.10. Rää Vuoniemi 1 523(36a) (HKo,KLe,PH) ja Joe Yliopistolla 300(3a) (PZ). Kohtalaisen myöhäinen repäisy tehtiin vielä marraskuun hyisillä säillä; 2.11. Vuoniemessä 282(20a) (EV,AP). Syksyn toiseksi viimeinen pieni alliparvi kellui 7.11. Kon Puntarikoskella (PZ) ja vihoviimeinen vuodenvaihteessa 30.12. Eno Ahvenisella 1p (KLe).

Mustalintu *Melanitta nigra* (1100)

Muuttolinnuistamme mustalinnulla lienee kaikkein pisin muuttokausi, aina kesäkuun puolivälistä joulukuulle asti. Nyt heinä-elokuun vaihteeseen sattuvaa koiraslintujen muuttoa ei juuri huomattu. Elo-syyskuun vaihteessa lintuja liikkui sitä vastoin mukavasti etenkin Lieksan suunnalla: 29.8. Kaupunginniemi 200m ja Kevätlahti 160p, 31.8. Riikolanlampi 150 ja 13.9. Lie keskusta 300m (R.Kejonen). Syyskuun alussa havaittiin voimakasta mustalintumuuttoa myös Suomenlahden etelärannalla, Viron Pöösaspeassa.

Tämän jälkeen mustalintuja nähtiin vain pieniä parvia siellä täällä,

parhaimmat summat tulivat Rää Vuoniemestä loka-marraskuun vaihteessa: 19.10. 17m+kiert, 28.10 90m+p ja 2.11. 28 yksilöä. Viimeiset 7.11. Kon Purta-rikosken 25(2a) naaraspukuista p (PZ).

Pilkkasiipi *M. fusca* (300)

Laihasti havaintoja lähinnä Rää Vuoniemestä: ensimmäinen vasta 13.10., jonka jälkeen myöhäinen huippulukema 31.10 158(3a) m (HKo,KLe,PH ym.). Marraskuun puolellakin havaittiin Vuoniemessä pientä liikehdintää, 2.11. 58m ja 3.11. 55m (EV,HKo ym.).

Lokkilinnut

Merikihu

Stercorarius parasiticus (6)

Vain yksi havainto, mutta sitäkin mukavampi: 16.9. Nur Höyljäkkä a6 (1va5tu) m (EV).

*Lapintira *Sterna paradisaea** (1)

Muuttajia ei nähty, ainoa (kesä)havainto 15.7. Joe Ukonlahden 1p (JuA).

Merilokki *Larus marinus*

(vähintään 13)

Laji jatkaa voittokulkuaan myös syys-havaintojen valossa. Kaksi poikuehavaintoa (Joe ja Out) ovat selvä osoitus merilokin pesinnöistä lähivesillä. Lähes kaikki havainnot tehtiin perinteisellä "laristien" havaintopaikalla, Joe Kontiosuon jäteasemalla, missä 29.7.—6.11. tavattiin ikien perusteella noin kuusi eri yksilöä (HKo,PZ ym.). Tosin lintujen erottelu on mahdotonta, joten luku voi olla suurempikin lintujen ehkä välillä vaihtuessa. Kontiosuolla pyöriäviä lokkeja nähtiin myös Vehkalahdella, Höyläksellä ja Hasanniemessä. Esimerkiksi 7.10. istui Hasanniemen uittopuomeilla yksi vanha ja kolme nuorta lintua (PZ,AP).

Out Vuonoksessa tavattiin 29.7. myös "poikue", vanha ja kaksi nuorta lintua paikallisena (TT,AV). Kit kaato-paikalla lenteli 25.8. vanha lintu (TT). Lokakuulla havaittiin merilokkeja myös Rää Vuoniemessä: 3.10. ad NE (AL ym.) ja 2.11. 2 SW (AP,EV).

Kahlaajat

Syksy muodostui kahlaajien osalta kahtiajakoiseksi. Toisia lajeja tavattiin ennätysmäärät (tylli, pikkusirri, suo-

kukko), kun taas toisilla lajeilla muutto livahti ohi melko vaivihkaa (isoja kahlaajia ei havaittu kuin nimeksi, punakuiria ja meriharakkaa ei ollenkaan!).

Out Vuonos oli nyt takavuosien malliin paras ja ehkä eniten havainnoitu kahlaajapaikka. Siellä havaittiin kaikki suurimmat muutot vaikka havainnointi oli välillä satunnaisten pistäytymisten varassa. Toisaalta hyviä kahlaajakelejä (vesisade ja vastatuuli) on melko helppo ennakoita, ja niinpä tarkkailijat tiesivät mennä näin oikeaan aikaan asemiansa. Kahlaajia nähtiin tavalliseen tapaan pieniä määriä myös Joensuun eri paikoissa, mutta ei kuitenkaan Pielisjoen rannoilla.

Tylli *Charadrius hiaticula* (300)

Ensimmäinen tylli kuultiin 23.7. Joe Kontiosuolla (HM), ja seuraavat 3.8. niin Joe Höyläksellä kuin Out Vuonoksessakin. Heti tämän perään seurasikin voimakas runsastuminen syksyn parhaisiin lukuihin. Out Vuonoksessa muutti 5.8. 39m (HKi), 9.8. 117m ja 17.8. 80p/m (PZ). Ainakin päämuuttopäivänä, 9.8., tyllisumma olisi varmaankin ollut isompi, jos havainnointi olisi kestänyt aamusta iltaan, sillä kiikarointia oli tuolloin vain klo 10.20—13.30.

Elokuun lopulla muutto jälleen parantui, Vuonoksessa tavattiin 26.8. 12p ja jaksolla 28.8—1.9. lähes päivittäin 10p (LV ym.). Syyskuuta pidemmälle mentäessä ei Vuonoksessa ollut ilmeisesti enää riittävästi havainnointia, joten mahdollinen nuorten lintujen rynnitys jäi osin näkemättä. Muualla tyllimäärät tyrehtyivät koko syksyn aikana 1—6 paikalliseen tai muutetaan lintuun. Viimeinen 21.9. Joe Kontiosuolla (HKo).

Tundrakurmitsa

Pluvialis squatarola (17)

Havaintoja vain irtolinuista lähinnä Out Vuonoksessa ajalla 17.8.—4.10. (LV ym.). Myöhäiset havainnot olivat kuitenkin erikoisia: 19.10. Rää Vuoniemi 1 m ja 2.11. a9^{1kv} m (AP,EV ym.). Lisäksi Lie Nikkarinvaaralla muutti 1.10. 200:n määrittämättömän *Pluvialis sp.*:n parvi, jotka tosin näin olleen voivat olla kapustarintojakin (PT).

Pulmussirri *Calidris alba* (35)

Out Vuonoksessa havaittiin 1—2 lintua lähes joka käynnillä aikavälillä

29.7.—17.9. Päämuuttoon viittaama lukema saatiin 29.8., jolloin lietteelle laskeutui poutasäästä huolimatta 14:n nuoren piipertäjän parvi (HKo,MHI, TN). Seuraavana päivänä paikalla oli a7 p vesisateessa (LV) ja syksyn viimeisinä 17.9. 3 nuorta p (KLI,LL,JRu).

Isosirri *C. carutus* (1)

Syksyn ainoa 17.8. Out Vuonos 1ad vaihtopukuinen p/m (PZ).

Pikkusirri *C. minuta* (700)

Erinomainen pikkusirrisyys Out Vuonoksessa. Muutto alkoi heinäkuun puolivälissä yksittäisten vanhojen lintujen hapuilulla. Varsinainen päämuutto tapahtui elokuun viimeisinä päivinä, jolloin liikkeellä olivat nuoret linnut. Vuonoksen havainnosarja: 9.8. 7m, 26.8. 116p, 28.8. 15p, 29.8. 205p 150m, 30.8. 110m ja koko syksyn viimeiset 17.9. 2p (LV,KLe ym.). Päämuuttopäivänä alueella kävi ainakin kolme eri havainnoijaa eri aikaan, joista vain yksi näki varsinaisen massan eli 355 pikkusirriä. Todennäköisesti päivän aikana lietteillä kävi kääntymässä enemmänkin madontonkijia. Tämä on hyvänä osoituksena kahlaajamuuton kiihkeydestä – paikalliset linnut vaihtuvat nopeasti ja milloin vain voi tulla voimakas muutortyntyys, esimerkiksi sadekuuron sopivasti pudottaessa parvet alas.

Lapinsirri *C. temminckii* (55)

Pikkusirrin sisarpuolen lapinsirrin massat ovat aina vaatimattomia. Nyt muutto käynnistyi 10.7. ja 1—4 linnun keskittymiä löytyi mm. perinteisiltä paikoilta Joe Kontiosuolta ja Ukonlahdelta sekä Out Vuonoksesta. Muutto eteni tasaisena heinä-elokuun ajan ja suurin kerääntymä oli 3.8. Toh Valkeasuon 6p (PZ). Viimeinen tirisijä tavattiin 4.9. Joe Kontiosuolla (HKo).

Kuovisirri *C. ferruginea* (45)

Punaruskeita vanhoja käyränokkia nähtiin ensimmäisen kerran 15.7., jolloin Joe Ukonlahdella 1p (JuA) ja Out Vuonoksessa 6p (AV). Syksyn paras summa laskettiin nuorten lintujen muuttoaikaan 26.8. Out Vuonoksessa, 20p (KLe). Vaikka enemmistö syksyn linnuista nähtiinkin P-K:n parhaana kahlaajapaikkana tunnetussa Vuonoksessa, havaittiin irtolintuja myös muualla. Ehkä erikoisin paikanvalinta oli 30.8. Kit Puhoksessa heinäpellon-

la suokukkojen joukossa seikkaillella nuorukaisella (MH). Syksyn myöhäisin ohitti 6.9. Joe Höylaksen (AL).

Suosirri *C. alpina* (340)

Myös yleensä runsaimpana esiintyvällä suosirillä muuttokuvio oli hyvin muiden sirrien kaltainen. Heinäkuun puolivälistä aina elokuun alkuun havaittiin vain yksittäisiä lintuja ja pieniä parvia. Pääosin vanhojen lintujen kohtalainen päämuutto nähtiin vain Out Vuonoksessa: 5.8. 217p/m (HKi) ja 9.8. 56m (PZ). Elokuun edistyessä määrät pienenevät oleellisesti, eikä nuorten lintujen päämuuttoa tällä kertaa havaittu. Vanha ja nuori lintu yhdessä lopettivat 4.10. muuttokauden (LV).

Jänkäsirriäinen

Limicola falcinellus (1)

Syksyn ainokaiseksi jäi 27.8. Out Vuonoksen 1p (KLe).

Suokukko *Philomachus pugnax* (n. 1500)

Suuria määriä elokuun puolivälistä

syyskuun puoleenväliin asti useissa paikoissa. Kyseessä oli pääcsin nuorten lintujen päämuutosta, joita havaittiin poikkeuksellisen runsaasti paikallisina pelloilla. Linnut viihtyivät aivan tavallisilla tuoreheinäpelloilla, etenkin jos siellä sattui olemaan vähän kosteampaa. Muutto käynnistyi hiljalleen heinäkuun puolivälissä ja ensimmäiset viitteet harvinaisesta syysinvaasiosta saatiin 23.8., jolloin Kit Puhoksessa 127p (EV). Seuraavana päivänä paikalla oli enää 30 lintua, mutta 25.8. 70 (TT), mikä kertoo muuton etenemisestä ja lintujen vaihkeaisesta vaihtumisesta. Edelleen Puhoksen maatalousoppilaitoksen pelloilla oli 29.3. 120p ja 30.8. 150p (MH, HKi). Out Vuonoksessa suokukkoja nähtiin kattavasti pitkällä ajalla: 29.7. 23m, 17.8. 14p, 26.8. 63p, 27.8. 72m, 28.9. 140p, 29.8. 29 p ja 30.8. 120m klo 10—13 vesisateessa (LV ym.). Muuallakaan ei jääty suokukoita: Lip Ahonkylä 29.8. 160p ja 6.9. 118p (HKo, MH, TN, EV), 6.9. Pyh Mulo 60p ja 12.9. 80p (HKo, J. Posti, MH), 9.9. Kon liksenniitty 80p (HKo) ja 13.9. Vär Hopeakallio 40p (HKi).

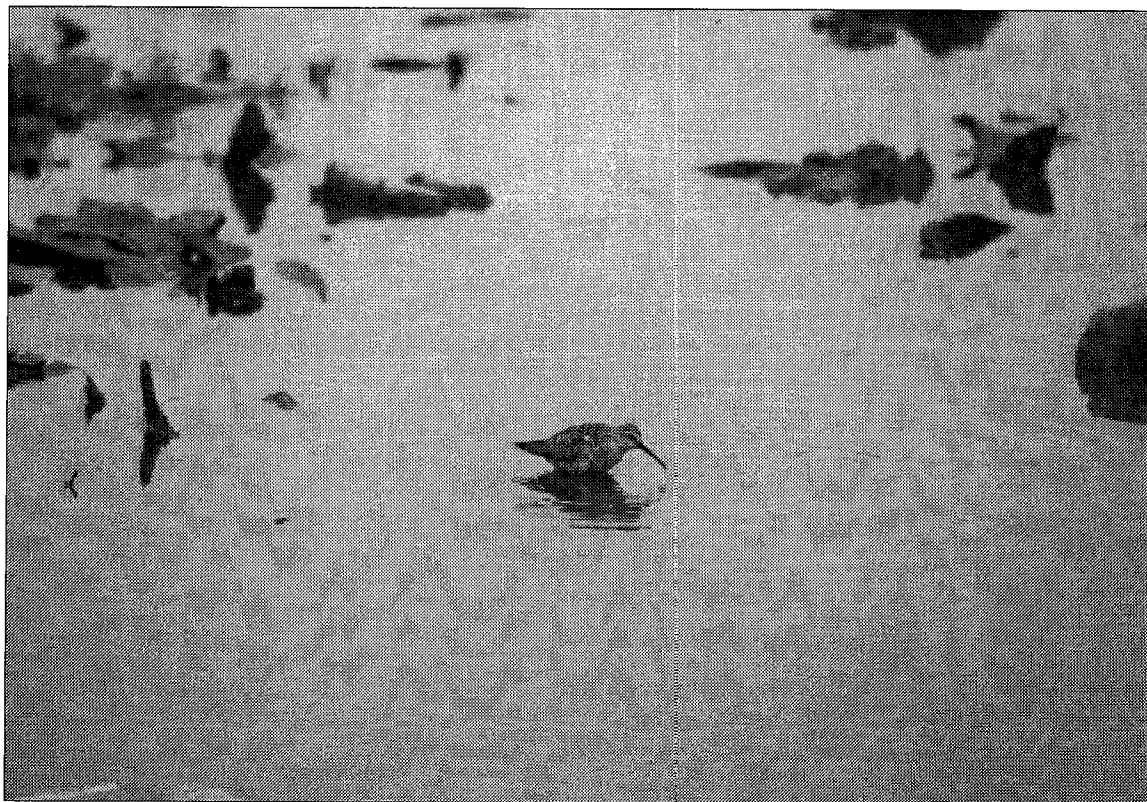
Kuun loppua muutto hiipui, 21.9. Joe Kontiosuon 2p (HKo) oli viimeinen havainto.

Mustaviklo *Tringa erythropus* (14)
Niukasti havaintoja ajalla 26.7.–1.9., joista 10 lintua Out Vuonoksessa, kolme Joe Höylaksella (AL) ja 4.8. Toh Valkeasuolla yksi (PZ). 29.7. muutti Vuonoksessa kuusi lintua, mikä on melko hyvä lukema (AV).

Punajalkaviklo *Tringa totanus* (2)
Kaksi havaintoa: 24.7. Lip Särkijärvi ä m (HM, Seppo Mertanen) ja 5.9. Joe Marjala 1p (PZ).

Karikukko *Arenaria interpres* (2)
Kahta havaintoa voinee pitää hyvänä tuloksena, molemmat Out Vuonoksessa: 5.8. 1 p/m sirri- ja tylliparvessa (HKi) ja 26.8. 1p (KLe).

Vesipääsky *Phalaropus lobatus* (5)
Lähes yhtä harvinainen kuin karikukko, nyt kaksi havaintoa Joe Höylakselta: 27.8. 4m (AL, HHö) ja 3.9. 1 juv p (AL).

Vanha vaihtopukuinen kuovisirri Kontiosuon jäteaseman sadevesirapakolla. ©Markku Halonen

VAELLUS- LINNUT

Kari Lindblom

Vaelluslintusyksy 1998 oli useiden lajien osalta vaiu. Kuitenkin hippiaisillä ja pyrstötiäisillä oli runsaampaa liikehdintää, samoin urpiaisia ja punatulkkuja oli suuria määriä muutolla, ja taviokuurnilla oli pienimuotoista vaellusta ennen seuranneen talvikauden voimakasta esiintymistä. Tiaisista hömötiaisia liikkui alueen pohjoisosissa. Vaellusmääriltään aiempina vuosina tasaisesti runsastuneella sinitiaisella oli liikehdinnän suhteen niukahko esiintyminen. Joe Höyläksen lintuasemalla rengastusta oli varsin kattavasti syys-lokakuussa (syyskuu 25 ja lokakuu 21 pyyntipäivää), 13.—17.9. rengastuksessa oli katkoa, (tällöin mm. runsasta hippiaisliikehdintää).

Huomaa useiden vaelluslintujen muuttosuunnissa vesistöreiteillä pinnanmuotojen topografiasta, maakanusten SE—SW suuntautuneisuudesta aiheutuva muuttosuunta, verrattuna vesistöjen ulkopuolella olevien paikkojen muuttosuuntiin, joissa muutto ohjautuu selkeämmin "geeni-ohjelmoituun" ilmansuuntaan (yleensä lounaaseen).

Hiiripöllö *Surnia ulula*

Poikue 19. ja 24.9. Kii Keskijärvi 4p (HPö). Loppusyksystä havaintoja neljästä ilmeisesti liikkujaksi tulkittavista: 30.10. Val 1p (JP), 13.11. alkaen Kon Puntarikoskentie 1p (JuA ym.), marraskuun lopulla Lie Pankajärvi ja Varisvaara 1p (Mr).

Varpuspöllö

Glaucidium passerinum

Ainoat havainnot kolmesta syyssoidintavasta ja yhdestä yksilöstä: 3.8.—XI Kon Jakokoski, Allaninvaara 1Ä (T.Pölönen/MP) ja 1.8., 18.10. sekä 17.11. Kon Jakokoski, Nälkövaara 1yks. (MP,HPi), 15.9. Toh Kakkari 1Ä pihapiirissä (E.Karjalainen/HKi) ja 5.10. Eno Koveronvaara 1Ä (PF,HKo).

Lehtopöllö *S. aluco*

Syyshuutelijoi: 16.8. Pol Haniniemi 1Ä (TT) ja 16.9. Joe Karsikko 1Ä (KLi). Ei muita ilmoitettuja.

Viirupöllö *S. uralensis*

Ainoat ilmoitetut: syyssoidintava, 15. ja 20.9. Lip Härkinvaara 1Ä (PZ,TZ), sekä 4.10. Kon Jakokoski 1p metsässä (MP).

Lapinpöllö *S. nebulosa*

Havaintoja neljästä yksilöstä: 1.8. Vär Pykälävaara 1p langalla (HKi), 8.9. Val Karhupää Savela 1p pihassa sähkötolpalla (EV), 26.9. Kii Keskijärvi 1 kiert. (HPö) ja 30.10. Pol Verkkolampi 1p (OG).

Sarvipöllö *Asio otus*

Yksi ilmoitettu syysmuuttokaudelta: 7.10. Out Herneaho 1p (AV).

Suopöllö *A. flammeus*

Syysmuuttoajalta: 3.9. Kii Keskijärvi 1 kiert. (HPö) ja 4.10. Vär Sääperi 1p (HKi).

Helmipöllö *Aegolius funereus*

Ainoat ilmoitetut: 19. ja 26.9. Kon Jakokoski 1p (MP), sekä 5.10. Out Kalatton 1p (AV).

Palokärki *Dryocopus martius*

6.8.—1.11. yht. 34 ilmoitettua, joista Joe Noljaikka Aavaranta—Höylas yht. 7. Liikkuvat: 11.8., 8.9. ja 14.9. Joe Noljaikka Aavaranta 1 E (PZ), 30.9. Kit Hatunvaara 1 SE (KLi,AP,EV), 13.10. Rää Vuoniemi 1 SE (HKo,KLe,PH,AN) ja 22.10. Joe Höylas 1 SE (AL).

Käpytikka *Dendrocopos major*

Ei liikehdintää, ainut muuttolennossa havaittu 17.10. Joe Noljaikka Aavaranta 1 W (PZ). Syyssoidintava 11.10. Joe Noljaikka 1 innokkaasti pärryyttävä (PZ).

Pikkutikka *D. minor*

Kuten käpytikallakin, liikkumisen suhteen pohjanoteeraus, liikehtivät: 3.11. Rää Vuoniemi 1 SE (HKo,AL,KLe) ja 18.11. Kes Ruokkeenniemi 1 p/kiert. (EV).

Pohjantikka *Picoides tridactylus*

Pesimämetsistä: 27.7. Lip Onttola 2p (R.Kuivalainen/PZ), 2.9. Eno Koveronvaara 3 (ad ♂ ad ♀+1^{kv}) ja Lie Kitsi Kalliovaara 1 ad p (PF,HKo), 18.9. Ilo

Käpytikkojen vaellusinto oli syksyllä 1998 aivan nollassa. ©Tuomo Toivanen

Koivusuo ad ♀ p (PF,HKo) sekä Ilo Raanisuo 1p (JVe), ja 6.9.–18.11. Kon Jakokoski ♂♀ p (MP). Vaisu syysvaellus, vaeltavia yht. 9 yks.: 20.9. Joe Hukanhauta 1p (PF), 23.9. Joe Linnunlahti 1p (PF), 24.9. Joe Höylas 1^{kv} r (JT), 26.9. Lie Sipolansaari 1 (PT), 27.9. Joe Rantakylä 1 hetken p (KLi), 30.9. Ilo Hatunvaara 1 E (AP,EV), 1.10. Joe Höylas 1♀p (HHö,AL) sekä Rää Vuoniemi 31.10. 1 SE ja 10.11. 1 NW (HKo ym.).

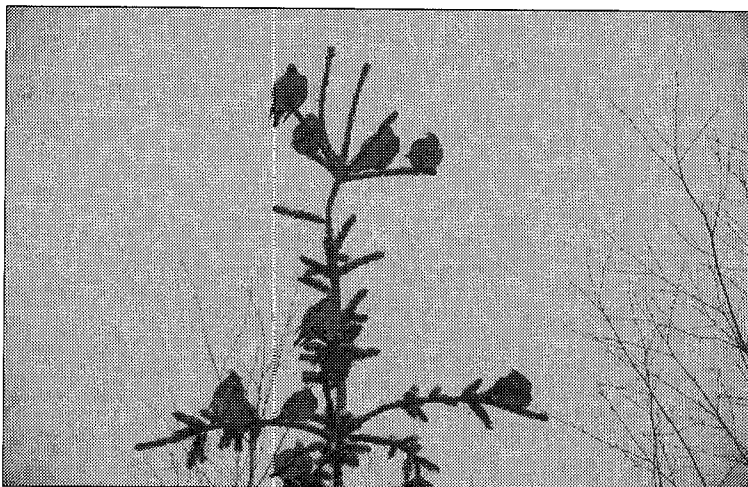
Tilhi *Bombycilla garrulus*

Pesimäalueilla parveilua heti elokuun lopusta alkaen, 24.8. Kon Jakokoski 22p/kiert (MP), 2.9. Lie Rantakylä 32 (R.Kejonen) ja 5.9. Lie Elimo jo n.170 yöpymisparvessa (TT). Etelämpää ensimmäisiä 21.9. Joe Hukanhauta 3 (PF), yleistyi syyskuun lopulla, eriten 26.9. Kit Hatunvaara 28(2a)m (HKo, PH,MH,HPö) ja 30.9. Lie Hattuvaara 110(2a) (AK).

Lokakuun alkupuolella tasaisesti muutamia kymmeniä eri puolilla, eniten 8.10. Nur Savikylä Petäjävaara 54p (EV). Vaellushiippu heti kuun puolivälin jälkeen, 17.10. runsas muutto Joe Noljaakka Aavaranta 548 W—NW klo 8.20—15.00 (PZ) ja 18.10. Lie Rantala maininnalla "satoja" (R.Kejonen).

Tämän jälkeen pienempiä määriä mutta tasaisesti liikehdintää; 19.10. Kit Kyyrönniemi 300(7a) NW (MH), 22.10. Joe Höylas 180(9a) NW—W (AL), 28.10. Rää Vuoniemi 215m (144 W—NW,71 SE) (PZ), 30.10. Joe Höylas 230(11a) (161 W—NW,69 S—SE) (HKo), 1.11. Joe Höylas 260(4a) NW (AL), Joe Linnunlahti 100(4a) W (HKo,KLi) ja Kit Piimäjärvi 300p (HKi), 2.11. Rää Vuoniemi 143(5a) S (AP,EV), 3.11. Joe Noljaakka Aavaranta 204m (PZ) ja 4.11. etelämpää ensimmäinen runsaampi paikalliskerääntymä Toh Kemie 500p (HKi).

7.11. jälleen runsasta muuttoa, Joe Höylas 380(15a) W klo 9.00—10.15 ja tämän jälkeen selkeä kasvu paikallismäärissä, 10.11. Kii kk 900(2a)p (HPö), 14.11. Vär Sääperi-Keskusta 556(7a)p (HKi), 15.11. Joe Noljaakka 400p (UP), Lie Keskusta yht. n.400p (KNu), Lip Viinijärvi 450p (HKo,MH) ja 21.11. Joe Niinivaara 1000(3a)p (HKo). Ilmoitettuja yht. 12 900, joista Joe Noljaakka Aavaranta-Höylas 17.10.—15.11. yhtenätoista havaintopäivänä yht. vähintään 2 210m, (joista 2014 SW—NW), 680p (PZ,AL,HKo ym.).

Tilhillä oli runsas esiintyminen syksyllä -98 ja seuranneella talvikaudella.
©Markku Halonen

Koskikara *Cinclus cinclus*

Ensimmäinen 4.11. Kon Höytiäinen Häikäniemi 1p (KLe).

Hippiäinen *Regulus regulus*

Runsas ja melko varhainen, syyskuulle painottunut esiintyminen. Ensimmäiset liikkujat 25.8. Eno Uimaharju 12 S (MP), sekä Joe Höylas 5r ja 5.—8.9. 22r (AL). Päämuuttoa: Joe Höylas ensimmäinen huippu 12.9. 46r (AL) ja toinen piikki 21.9. 72r (AL), sekä 21.9. myös Joe Linnunlahti Honkaniemi n.20 kiert. (UP). Tämän jälkeen vaisumpaa liikehdintää, Joe Höylas 23.9. 13r ja 29.9. 10r (AL), 16.10. Kon Puntarikoski Jaaman kangas 15(3a) SW—W (PZ). Viimeiset liikkujat 25.10. Rää Vuoniemi 2 SE (HKo,PH,KLe). Joe Höylasin syksyn rengastusten yhteismäärä 185r.

Pyrstötiainen *Aegithalos caudatus*

Lajin liikehdintä alkaa jo heinäkuussa poikasarvien lähtiessä liikkeelle; 23.7. Kon Sipri 25p poikasarvea koskeva havainto (PZ). Varsinaisen syysvaelluksen aloitus syyskuun alkupuolella, 8.9. Kon Selkie 14 kiert. (T.Kontkanen) ja 12.9. Val Karhunpää 11m (EV), jonka jälkeen syyskuussa vielä pieniä määriä.

Lokakuun alussa voimistuvaa liikehdintää: 2.10. Joe Rantakylä a18 S (KLi) ja 3.10. Lie Petroniemi 20 (EL), jonka jälkeen tasaisesti kohtuuruusasta vaellusta. Vaelluksen kulkua: 9.10. Kon Pitkäranta 40 SW (KLe), 11.10. Nur Aronsalmi 35 (R.Kejonen), 12.10. Joe Kuhasalo a20 SE (KLe), 13.10. Nur

Savikylä Petäjävaara 92(6a) S/SW klo 8.00—15.00 (EV), Rää Vuoniemi 48(3a) NW klo 7.20—14.50 (HKo,PH,KLe) ja Joe Höylas 37m+r (AL), 14.10. Joe Siihtala a20 NW (KLi), 15.10. Rää Vuoniemi 44(4a) NW (PZ), 16.10. Nur Savikylä Petäjävaara 26(3a) S/SW (EV), 17.10. Joe Höylas 45r (JT), 20.10. Joe Niinivaara n.30 SW (TT), 22.10. Joe Höylas 51m+r (AL), 23.10. Lie Siikasuo 30 (KJ), Rää Vuoniemi 25.10. 30m (17 NW,13 SE) (HKo ym.) ja 28.10. 20m (PZ) ja 31.10. Joe Höylas 24m (PZ).

Lämmin lokakuu ilmeisesti ylläpiti pitkäkestoista runsasta vaellusliikehdintää, kunnes äkillinen talven tulo kylmenemisen myötä sai suuremman muuton loppumaan marraskuun alussa, jonka jälkeen pienimuotoista liikehdintää pitkälle marraskuulle: 3.11. Rää Vuoniemi vielä 18(2a) NW (HKo,AL,KLe) ja 7.—15.11. Lie Kirkkopuisto 15(5a) (MR). Yhteensä ilmoituksia 1350 pyrstäristä, joista Joe Höylas yht. 130r.

Hömötiainen *Parus montanus*

Pienimuotoinen kiertely pesimämetsien ulkopuolella alkaa usein jo kesällä; 1.7. Pyh Niva 2 NW pellon yli (KLi, J.Nummelin). Ensimmäisiä syysvaeltavia syyskuun puolella, 7.9. Nur Höljakkä Heinävaara 3m (EV), ja vasta 26.9. Joe Höylas syksyn ensimmäiset 2r (JT). 2.10. Joe Höylas syksyn huippu 14r (AL). Alueen pohjoisosissa lokakuun alkupuolella kohtalaista vaellusta, Nur Savikylä Petäjävaara

Kuusitiaisen, kuten muidenkin muuttavien "vaellustiaisten", vuosittaiset määrät muutonseurantapaikoilla vaihtelevat suuresti. ©Tuomo Toivanen

8.10. 36(4a) S/SW, 13.10. 34(3a) S/SW ja 14.10. 20(2a)m (EV). Etelämpänä liikehdintä niukkaa, paras muutto 20.10. Kit Kyyrönniemi 10 SE (MH). Viimeiset liikkuvat 31.10. Rää Vuoniemi 1m (HKo ym.) ja 7.11. Joe Noljaakka Aavaranta a3 E (PZ). Joe Höylas syyskaudella yht. vain 77r (AL, JT), kolmas peräkkäinen heikko vaellusvuosi lajilla.

Lapintiainen *P. cinctus*

Ainoa 1.10. Joe Höylas 1p tiaisparvessa (HHö,AL).

Töyhtötiainen *P. cristatus*

Ainut vaeltava 7.9. Nur Höljäkkä Heinävaara 1m (EV).

Kuusitiainen *P. ater*

Ensimmäiset liikkuvat 7.9. Nur Höljäkkä Heinävaara 2m (EV) ja etelämpää vasta 22.9. Joe Hasanieniemi 1p (HKo). Syyskuun lopulta alkaen tasaisesti vaissua vaellusta: 26.9. Kit Hatunvaara 5 W (HKo,PH,MH,HPö) ja Joe Rantakylä 5(2a)m (KLi). Liikehdintä jatkui läpi lokakuun: 5.10. Rää Vuoniemi 5.10. 11(3a)m (AV,KLe) ja 13.10. 7m (6

NW,1 SE) (HKo,PH,KLe) sekä 16.10. Kon Puntarikoski 17(5a) W (PZ) ja Joe Marjala a7 W (AL). Viimeiset muuttajat 31.10. Rää Vuoniemi 4 SE (HKo ym.). Ilmoituksia yht. 85 kuusitiintistä.

Sinitiaisen *P. caeruleus*

Vaatimaton vaellus, parhaat määrät: Joe Höylas 23.9. ensimmäiset 14r (AL) ja 1.10. 30m+kiert. (HHö,AL), 5.10. Vär Savikko a23 (AP,AV) ja Joe Höylas 11r (AL), 13.10. Rää Vuoniemi 12m (11 SE,1 NW) (HKo,KLe ym.), 19.10. Joe Höylas 10r (AL). Viimeiset liikkuvat: 31.10. Rää Vuoniemi 1 SE (HKo ym.) ja 7.11. Joe Höylas 2 W (PZ). Joe Höylas yht. vaisyut 158r.

Talitiainen *P. major*

Ensimmäiset vaeltavat 7.9. Nur Höljäkkä Heinävaara ä m (EV) ja Joe Höylas 23.9. ensimmäiset 3r (AL), sekä vaatimattomana huippuna 5.10. 11r (AL). Rää Vuoniemi 25.10. 18(5a) SE (HKo,PH,KLe ym.) sekä syksyn viimeinen liikkuva 10.11. 1 SE (HKo, KLe,AL). Joe Höylas yht. vain 124r.

Pähkinänakkeli *Sitta europaea*

29.11. lähtien Kon Kontioniemi 1yks. ruokinnalla (U.Puustinen/HPi).

Puukiipijä *Certhia familiaris*

Vaellusta: 20.9. Pol Viinijärvi Isokulkevainen 1 vaeltava tiaisparvessa (TT), 30.9. Kit Hatunvaara 1 NNE (KLi,AP,EV) ja 20.9.—22.10. Joe Höylas yht.7r (AL ym.).

Närhi *Garrulus glandarius*

Vaellushavaintoja ajalta 21.9.—1.11, syyskuun loppuun painottuen, eniten 25.9. Joe Noljaakka Aavaranta 7(2a) W (PZ) ja 27.9. Joe Höylas 7(2a)m (AL).

Harakka *Pica pica*

Yksi liikkumishavainto: 5.8. Rää Vuoniemi 2 NW, lisäksi 2 yritti NW (PZ).

Pähkinähakki

Nucifraga caryocatactes

Ensimmäinen 29.7. Joe Noljaakka Aavaranta 1 W (PZ). Elokuulta vain 2 ilmoitettua. Suurimmat summat: 3.9. Pyh Niittylahti a8 SE (JHy), 27.9. Kit Keskusta 5(3a)p (HKi), Kit Hatunvaa-

ra 27.9. 4m S—W (PZ) ja 30.9. 4m (3 NW, 1 E) (KLi, AP, EV), 1.10. Joe Höylas 6(3a) n.W (HHö, AL). Yksittäisiä tiputellen liikkeellä lokakuun loppuun, jonka jälkeen marraskuussa talvehtimaan jääviä paikallisina, mm. 14.11. alkaen Joe Keskusta kaupungintalo enimmillään 6p (HKo, IN, AP ym.), sekä 16.—27.11. Joe Niinivaara 7p (HKo).

Yhteensä havaintoja n.100 hakista.

Kuukausittain: heinä- 1m (W), elo- 2yks.: 1m (SW), 1p, syys- 45yks.: 29m (18 SW—NW, 9 SE), 16p, loka- 48yks.: 11m (10 SW—NW, 1 SE), 37p, ja marraskuu 17p.

Kunnittain: Vär 3, Toh 2, Kit 21, Kes 1, Rää 6, Pyh 8, Kon 4, Eno 1, Joe n.40, Lip 1, Kii 1, Nur 2, Lie 12.

Pikkuvarpunen *Passer montanus*
Viimevuosille tyypillisesti Joensuun seudulla suurempia syyskerääntymiä: 6.9. Pyh Mulo a80p (HKo, Jonne Posti) ja ehkä sama parvi 30.9. Pyh Reijola a80p (HKi), 17.10. Joe Pilkon pelot a70p (UP). Vär 14.11. Keskusta 180p pikkulintusekaparvessa ja Säeperi 30p (HKi). Liikkuvia: 9.7. Joe Noljaikka 1 NW ja 4.8. 3 W (PZ), Joe Rantakylä 19.9. 1 NE ja 27.9. 1 NE, 2 S (KLi) sekä 1.10. Joe Höylas 13 NW (HHö, AL).

Viherpeippo *Carduelis chloris*
Runsastuva kannankehitys näkyy myös sisämaassa muuttoaikaisten paikalliskerääntymien ja muuttosummien kasvuna. Muuttoa 13.10. Rää vuoniemi 26 SE (HKo, PH, KLe). Kerääntymiä: 25.9. Toh Saario a40p rypsellossa (HKi) ja 21.10. Kon Selkie 60p (HKo).

Vihervarpunen *C. spinus*
Muuton kulkua: 20.8. Joe Noljaikka Aavaranta 55 W—NW (PZ), 10.9. Kon Onttola n.150p (AL), 16.9. Joe Noljaikka Aavaranta 445m (290 NW, 155 E—SE) ja 17.9. 395m (PZ), 19.9. Kon Jakokoski 195(11a) S—SW (MP), 19.9. Joe Rantakylä 150m+p, 26.9. 230m ja 27.9. 320m (KLi). Lokakuun alkupuolella vielä lukuisa, mm. 14.10. Joe Hasanniemi 100p (HKo). Heikentynyttä liikehdintää marraskuun alkupäiviin, jonka jälkeen pieniä määriä paikallisia kuun loppuun.

Urpiainen *C. flammea*

Vaelluksen aloitus vasta syyskuun loppupuolella, pohjoisessa aikaisemmin 20.9. Lie Ryyinävaara 89m (MT), etelämpää ensimmäiset 26.9. Joe Ran-

takylä 6m (KLi). Yleistyi nopeasti; 1.10. Joe Höylas 250m (HHö, AL) ja 3.10. Rää Vuoniemi jo 535(12a) NW (HKo, PH, HPö), 4.10. Kon Jakokoski 260 NW (MP), 8.10. Värtsilä 374(n.30a) W (AP, AV).

Runsasta päämuuttoa: 11.10. Joe Noljaikka Aavaranta+Höylas 1 000 W—NW, suurin parvi n.500 (PZ) ja Lip Ylämylly 450(3a) kiert. (JMa), 15.10. Rää Vuoniemi 611m (397 SW—NW, 214 SE) ja Joe Marjala 400m, 110p klo 10.00—11.30 (AL), 16.10. Kon Puntarikoski Jaamankangas 835 SW—W klo 7.30—9.30 (PZ) sekä Joe Noljaikka Aavaranta 17.10. 2 573m valtasuunta W—NW klo 8.20—17.30 (PZ). Joe Höylas rengastuhippu päämuuttopäivistä jälkimmäisenä 17.10. 57r (JT). Pohjoisosissa "metsien keskellä" Nur Savikylä Petäjävaara 13.10. 140(3a) kiert., 14.10. 105(2a) kiert. ja 16.10. 120(3a) (EV).

Vaellussuunta kääntyi huippuvaiheen jälkeen useina päivinä vallitsevammin itävoittoiseksi; 18.10. Joe Noljaikka 380 SE (PZ) ja Rää Vuoniemi 140(10a) SE (HKo ym.), välillä 19.10. Kit Kyyrönniemi jälleen 500(2a) NW (MH), mutta 25.10. Rää Vuoniemi 540(20a) SE ja vain 5 NW (HKo ym.). Tämän jälkeen heikentynyttä vaellusta jälleen myös lännen suuntaan; 28.10. Rää Vuoniemi 400m (200 W, 176 SE) (PZ), 30.10. Joe Höylas 275(8a)m (265 W—NW, 10 SE) (HKo, AL) ja 31.10. Rää Vuoniemi 295(12a)m (175 NW, 120 SE) (HKo, PH, KLe).

Marraskuussa vaellus hiipui talven tulon kuun alussa, määrät laskevat ja linnut asettuivat paikallisiksi. Eniten marraskuussa 2.11. Rää Vuoniemi 95 S (EV, AP), 2.11. Vär Hopeakallio a300p (HKi), 5.11. Joe Kuhasalo 100kiert (HM), 7.11. Joe Höylas 150m+p (HKo, MH), 8.11. Kon Selkie 210(3a)p (HKo), sekä 26.11. Kon Jakokoski 100p (MP).

Yhteissummat Joe Noljaikka Aavaranta+Höylas 1.10.—7.11. 8 havaintopäivänä yht. 5 030m (n.3 800 NW, 540 E—SE) ja Höylas syyskaudella yht. 155r. Rää Vuoniemi 12 havaintopäivänä yht. 3 360m (1 760 NW—SW, 1 405 SE). Vain 18.10. sekä Noljaikassa että Vuoniemessä samana päivänä havainnointia.

Tundraurpiainen *C. hornemanni*
Ensimmäiset urpiaisen päämuuttohuiipun siivellä; Joe Höylas 10.10. 1r

(AL, PZ, OG, T. Huttu) ja 12.10. 1r (AL). Yht. määrityksiä vain 9 yksilöstä, ainut yli yhden määrä 8.11. Kon Selkie 3p (HKo). Lokakuussa pääosin ylikuuttajina havaituista urpiaispoteista ei määrityksiä luonnollisesti juuri-kaan irronnut.

Kirjosiipikäpylintu

Loxia leucoptera

Kesä-heinäkuun vaihteessa alkoi pesinnän jälkeinen vaellus ja ilmeisesti kirjoloxioita myös pesi ainakin Lieksassa: 29.6. ja 1.7. Lie Tolkeenvaara 1♂+ainakin 2p (MH, PP, KLi, J. Nummelin) sekä 1.7. Lie Savijärvi-Tolkee 2a + m (KLi, J. Nummelin). Heti perään ensimmäiset myös etelämpää, 2.7. Joe Nepeämäki a5p (MH, TN). Heinäkuun alun havaintojen jälkeen taukoa elokuun lopulle, jonka jälkeen vaellusta läpi syyskuun, huipun osuessa kuun alkupuolelle ja painottuessa alueen pohjoisosiin.

Suurimmat määrät: 27.8. Joe Noljaikka Aavaranta 5m (PZ), 3.9. Eno Uimaharju 4 E (MP), 9.9. Nur Höljäkkä Heinävaara 8(3a) kiert. ja 12.9. 12(3a)m, 16.9. Nur Polkimenvaara 7(2a)m (EV) ja 12.10. Vär Patsola 5m (HKi). Tämän jälkeen läpi loppusyksyn yksittäisiä paikallisia monin paikoin. Yhteensä ilmoituksia n.80 kirjoloxiasta, **kuukausittain:** heinä- n.15, elo- 22, syys- 50, loka- n.10. ja marraskuu 10, sekä **kunnittain:** Lie 15, Nur 33, Joe 16, Kon 13, Eno 15, Vär n.5, Kit n.5 ja Rää n.5.

Pikkukäpylintu *Loxia curvirostra*
Kohtuullinen esiintyminen, eniten loppukesällä ja toisaalta loppusyksyllä lokakuussa: 28.7. Eno Huhmonvaara 32(2a) NW, 4.10. Kon Jakokoski 30kiert, sekä 20.10. Eno Uimaharju 54(3a) kiert./m (MP).

Isokäpylintu *Loxia pytyopsittacus*
18.9.—3.11. 16 määritettyä eri puolilla aluetta: 2.9. Eno Uimaharju 5 SW, 15.9. a m, 24.9. 2 SW ja 28.9. 1 NW (MP), 18.9. Lie Kitsi 1m ja Ilo Koivusuo 2a m (PF, HKo), 22.10. Kon Pitkärinta 1♂p (KLe), 25.10. Rää Vuoniemi 1 SE (HKo ym.) ja 3.11. Joe Noljaikka Aavaranta 2 (PZ).

Käpylintulaji *Loxia* sp

Lokakuun jälkipuoliskolle-marraskuun alkuun painottunutta kohtuullista liikehdintää: 17.10. Joe Noljaikka

Aavaranta 36(5a) W (PZ), 19.10. Joe Höylas 48 NW (AL), 24.10. Joe Nolja-
ka Aavaranta 40(6a) W—NW (PZ),
28.10. Rää Vuoniemi 20m (PZ) ja 3.11.
Joe Noljaakka Aavaranta 22m (21 W,1
E) (PZ).

Taviokuurna *Pinicola enucleator*
Ensimmäiset 22.10. Joe Repokallio 6p
(TT), Kon Selkie 2 NE (HKo) ja Joe
Höylas 1m (AL). Muuttopiiikki loka-
kuun lopussa: 27.10. Eno Uimaharju
14p/kiert (MP), 28.10. Rää Vuoniemi
a13 SE (PZ) ja huippu 31.10. 31(4a) SE
(HKo,PH,KLe ym.). Marraskuun puo-
lella kuun puoliväliin asti vaisumpaa,
mm. 10.11. Rää Vuoniemi 5 SE (HKo,
AL,KLe) ja 9.–11.11. Out Karjalankatu
8p (PPa). Yhteensä 22.10–17.11. ilmoi-
tuksia 122 kuurnasta. Seuranneella
talvikaudella voimakas esiintyminen,
yleistyminen joulukuussa ja huippu

tammikuun lopulta helmikuun alku-
puolelle, ks. tuleva talvikatsaus. Ko.
invaasio ulottui Suomessa määriltään
vähäisempänä lounasrannikolle asti ja
Ruotsin puolella dokumentoitiin tal-
vikautena massainvaasio.

Punatulkku *Pyrrhula pyrrhula*
Liikehdintää syyskuun loppupuolelta
lähtien; Joe Rantakylä 19.9. 7m, 26.9.
9m ja 27.9. 15m (KLi). Heti lokakuun
puolivälin jälkeen voimakas muutto-
piiikki; 16.10. Kon Puntarikoski Jaa-
mankangas 335(52a) SW—W klo
7.30—9.30 ja 17.10. Joe Noljaakka Aa-
varanta 151 W—NW (PZ). Kuun lo-
pulla jälkihuippu 25.10. Rää Vuonie-
mi 58(11a) SE (HKo,PH,KLe ym.), lii-
kehinnän jatkuessa marraskuun al-
kupuolelle, Joe Noljaakka Aavaranta
3.11. 19m ja 5.11. 17m (15 SE,2 NW)
(PZ).

Nokkavarpunen *Coccothraustes
coccothraustes*

Kaksi ensimmäistä P-K:ssa harvoin
nähtyjä kesänokkiksia 16.7. Kon Aa-
varanta 1 kiert. (PM), 15.8. Joe Hukan-
hauta 1 kiert. (EV). Syyskaudella totu-
tun harvakseltaan: 25.9. ja 4.10. Joe
Hasanniemi 1p tuomenmarjojen kim-
pussa (HKo), Joe Niinivaara Soanlah-
denkatu tuomissa ruokailmassa 8.10.
4p, 11.10. 6p, 12.10. 4p (KLe) ja 13.10.
5p (LL), 16.10. Kon Puntarikoski Jaa-
mankangas 1 W (PZ), 25.10. Rää Vuoniemi 1 SE (HKo,PH,KLe ym.) ja
10.11. Vär Niirala 1p (HKi).

Kirjallisuus

Latja A. 1999: Höytiäisen kanavan lin-
tuasema 1998 – Siipirikko 26(1):
26-31.

LUONTOA KUUNNELLEN

STORAENSO

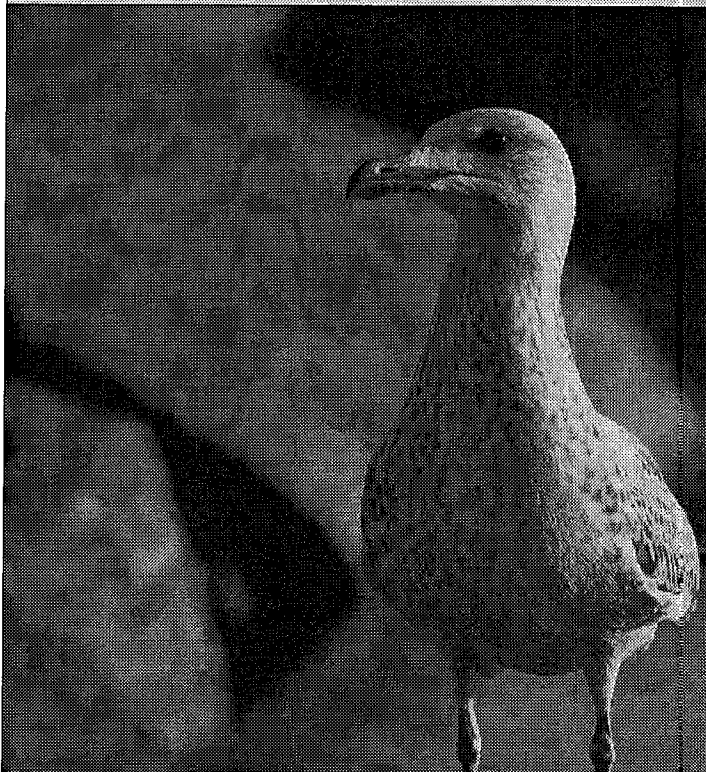
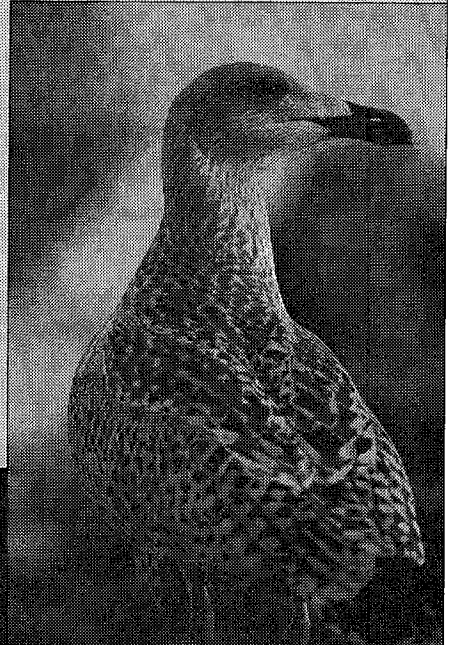
Lintu vai kaappi?

Otsikon kaltainen kysymys olisi hyvinkin voinut tulla mieleen katsoessani kamerani etsimen läpi, pitkällä teleellä varustettuna nuorta lokkia n. 2,5 m päästä.

Ei se kaappi ollut, mutta melkein kaapin kokoinen lokkinuorukainen täynnä ymmärrystä siitä että ei hänen kaltaisiaan komeita yksilöitä päivittäin nähdä Ylä-Karjalassa. Varikset, harakat ja kalalokit antoivat tilaa vierailijalle ruokapöydässä ilman suurempia mielenosoituksia. Kuvaamiseni sujui kohtalaisesti ja samalla heräsi tietysti kysymys lajista joka ei kuulunut niihin "tavallisiin" lokkeihin näillä kulmilla. Sain aikamani diat. Tutkiskelin lintukirjojani ja niiden valokuvia vaan varmuutta en saanut. Päätin ottaa yhteyttä asiantuntijaan joka päästäisi minut epätietoisuudesta. Niinpä Pentti Z. Joensuun yliopistolta helpotti oloani tunnistamalla hänelle lähettämistäni kuvista linnun nuoreksi merilokiksi.

Merilokit viihtyvät kuten tunnettua myös isoilla järvillä Suomessa. Mistä murkkulokki oli nuorisokeskuksen rantaan matkannut on tietysti arvoitus, vanhemmistakaan kun ei ole mitään varmaa tietoa. Toivon kuitenkin että pätkitty muikku sekä juustolautanen, (voidaan olettaa että nuorukainen oli varttunut sivistyneessä kodissa koska ruokailujärjestys oli aivan oikea, ensin kala ja juustoa jälkiruoaksi), teki vaikutuksen joka saa sen asettumaan jonakin tulevana keväänä puolisonsa kanssa jollekin vapaalle luodolle Nurmeksen edustalle, niin komea luojanluoma se on vähän kauempaakin nähtynä.

Kari Kauppila, Nurmes

Nuori merilokki. ©Kari Kauppila

Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1998

Hannu Lehtoranta

Kesän 1998 päiväpetolintujen pesintä oli melkein kopio edellisestä vuodesta. Märkä kesä ei säillä hellinyt poikasista eikä myyräkannat olleet hyviä missään päin maakuntaa. Pöllöjen pesintöiden määrän vähäisyys oli selvänä merkinä myyräravinnon niukuudesta (Lehtoranta 1999). Myyräkannat ilmeisesti alkoivat loppukeväästä paikoin selvästi kohentua. Edellisvuoden tapaan tuulihaukka oli ainoa laji, joka maakunnassa pesi kohtuullisen menestyksekkäästi. Metsäkanalintujen kannat pysyivät alhaisina. Jänis ja oravamäärät sentään olivat ainakin paikoin runsaat.

Yhteensä päiväpetolintureviirejä havainnoijat ilmoittivat 288 ja niiltä 102 varmistettua pesintää (v.-97 309/104). Havainnoijien määrä pysyi perinteisellä hieman yli 40 henkilön tasolla. Palautettujen lomakkeiden lisäksi havaintoaineistossa on hyödynnetty yhdistyksen lintuverkkoon ilmoitetut havainnot. Sieltä poimittujen havaintojen kaikkia tekijöitä ei välttämättä ole seuraavassa luettelossa. Luettelossa havaintolomakkeen palauttamisesta huolen kantaneet on merkitty tähdellä: *Ahola Pentti, Günther Olli, *Halonon Markku, Hottola Petri, *Huuskonen Hannu, *JUUAN LINTUHARRASTA-

JAT (Halonon Jari, Kirjavainen Harri, Lehtoranta Hannu, Lehtoranta Jouni, Paananen Asko), Karjalainen Arto, Kivivuori Hannu, *Kontkanen Harri, *Korhonen Veikko, *Latja Ari, Lehtonen Tapio, *Leivo Mauri, *Lemmetyinen Jani, LIEKSALAISET (Lappi Esko, Kokkonen Ari, Nuutinen Keijo, Aho Jussi), Makkonen Aimo, *Martiskainen Kimmo, *Mertanen Heimo, *Miettinen Juha, *Nevalainen Toni, Nivanaho Rauno, Piironen Hannu, *Piironen Matti, Pitkänen Pekka, Pönkkä Heikki, Pötry Jyri, Rouhiainen Kauko, *Suomalainen Juha, Timonen Martti, Toivanen Tuomo, Zetterberg Pentti, Varis Matti, Vesterinen Jari, Virmajoki Olli.

Vuoden 1998 pesintäkatsaus lajeittain

(suluissa vuoden 1997 lukemat,
Lehtoranta 1998)

Hiirihaukka *Buteo buteo*

Edellisvuoteen verrattuna todettiin hieman enemmän pesintöjä. Reviirejä havainnoijat ilmoittivat 66 ja niiltä 23 varmistettua pesintää (70/16). Pesintätulos oli heikko jo edeltävänä vuonna, mutta nyt tulos heikkeni vielä huonommaksi. Pesintävuoden hiirihaukan pesintätulos on kaksikym-

menvuotisen tutkimusjakson heikoin. Huonona ravintotilannetta kuvastaa jo munamäärät. Yhden munan pesyeitä oli kahdeksan (67%), kahden munan kolme (25 %) ja kolmen munan vain yksi ainoa Valtimolla (8%). Munamäärän keskiarvo oli siten vain 1,41 (1,6).

Rengastusikäisiksi poikasiksi varttui pesintää kohden vain 1,33 poikasta (1,5). Pesintöjä todettiin tuhoutuneeksi peräti viisi, joten poikastuotto jäi ensimmäisen kerran alle yhden poikasen. Tulos oli 0,94 poikasta aloitettua pesintää kohden (1,3). Valta-kunnallinen luku oli 1,61, mikä sekin on tutkimushistorian toiseksi alhaisin tuotto (Taivalmäki ym. 1999).

Pesien tuhoutumisista yhden aiheutti myrsky pudottaen munapesän Ilomantsissa. Rääkkylässä pesän alta löytyi emon höyheniä ja rikkoutuneita munia. Syylliseksi epäiltiin huuhaajaa. Kolme muuta tuhoutumista tapahtuivat munavaiheessa.

Ravintopulaa kuvastavat myös erikoiset havainnot hiirihaukan pesimäaikaisesta ravinnosta. Juuassa emo toi rengastuksen jälkeen pesälle puolikasvuisen teeren poikasen. Lieksassa pesällä oli jäänteitä kahdesta jäniksen poikasesta.

Poikasista rengastettiin vain 14 (13).

Taulukko 1. Päiväpetolintujen pesintätulosta kuvaavat arvot Pohjois-Karjalassa 1998. Suluissa havaintojen määrä. (asuttu pesä = aloitettu muninta)

	hiirihaukka	kanahaukka	varpushaukka	ruskosuohaukka	nuolihaukka	ampuhaukka	tuulihaukka
munamäärä	1,4 (12)	2,3 (8)	4,5 (4)	4,0 (1)	2,7 (3)	-	4,6 (30)
kuoriutuneiden määrä	1,3 (12)	2,3 (8)	4,3 (4)	2,0 (1)	2,7 (3)	-	4,4 (30)
rengastusikäisten määrä	1,3 (12)	2,3 (7)	4,3 (4)	2,0 (2)	2,7 (3)	3,5 (2)	4,4 (30)
tuhoutuneet kpl	5	4	1	-	1	-	1
poikastuotto/asuttu pesä	0,9 (17)	1,5 (11)	3,4 (5)	2,0 (2)	2,0 (4)	-	4,2 (31)

Mukavan kokoinen kanahaukkapoikue vuodelta -96 – aivan toista kuin kesällä -98! ©Hannu Lehtoranta

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*
Hunajantuottajille sadekesä antoi todella huonon sadon. Arvattavasti mehiläishaukan eväät olivat myös vähissä. Sammakoita olisi ehkä ollut tarjolla, mutta ilmeisesti meheviä hunajakennoja todella niukasti. Reviireillä mehiläishaukkoja nähtiin 22 paikalla, mutta vain yhdellä reviirollä pesintä saatiin varmistetuksi (22/2). Ainoa pesälöyry tehtiin lieksalaisessa teko-pesässä. Kesäkuun 6. päivänä pesässä oli muna, mutta emoja ei näkynyt. Myöhemmin pesintä varmistui tuhoutuneeksi munavaiheessa. Suuntaus oli samanlainen myös muualla Suomessa. Kolmasosa pesinnöistä tuhoutui (Taivalmäki ym. 1999).

Kanahaukka *Accipiter gentilis*
Edeltävä vuosi oli jo heikko kanahaukalle, mutta vielä siitäkin mentiin alaspäin. Koko maakunnasta raportoitiin vain 28 reviiiriä ja niiltä ainoastaan 13 varmistettua pesintää (45/19). Myös valtakunnallisesti kannankehityskäyrä saavutti ennätysalhaisen tason (Taivalmäki ym. 1999). Meillä ka-

nalintukannat olivat heikot, mutta oravia ja jäniksiä olisi kyllä ollut tarjolla runsaammin.

Pesintämäärien lisäksi pesintää kuvastavat muut tunnusluvut olivat alhaiset. Munamäärät jäivät niinkin alhaiseksi kuin 2,25 munaa munape-syettä kohden (3,1). Rengastusikäisiä poikasia oli pesissä samaa tasoa eli 2,28 (2,9). Neljä pesintää tuhoutui. Ne pudottavat poikastuoton enrätysalhaiseen 1,45 poikaseen (2,4).

Poikasmäärät pesissä olivat seuraavat: yksi poikanen 1 kpl, kaksi poikasta 4 kpl, kolme poikasta 1 kpl (Valtimo) ja neljä poikasta 1 kpl (Kiihtelysvaara). Tuhoutuneista pesistä Valtimon pesä oli valunut osittain maahan munavaiheessa. Rääkkylän pesinnän tuhoajaksi arvioitiin sama huuhkaja, joka ilmeisesti keskeytti myös läheisen hiihthaukan pesinnän. Nurmeksen kahdessa pesässä nähtiin hautovat emot, mutta rengastusvaiheessa pesissä oli vain munansiruja. Tuhoamisen tarkemmat syyt eivät ole tiedossa, mutta ihmisen aiheuttamilta ei kumpikaan tuho vaikuttanut.

Omalla rengastusalueellani Juuka-Nurmes-Lieksa alueella ei yhdelläkään tiedossa olleella pesällä syntynyt ainuttakaan poikasta.

Poikasten rengastusmäärä oli uskomattoman alhainen, vain 14 poikasta (41). Valtimolla yhden pesinnän kahdesta koiraspoikasesta toinen oli osittain albiino.

Varpushaukka *A. nisus*

Tämän yleisen lajin havaintomäärät vähenivät vielä entisestäänkin. Ainoastaan 15 reviiiriä ja niiltä 7 pesintää ovat todella vaatimattomia lukuja (31/8).

Juukalaisessa pesässä kuudesta munasta selvisi lentoon viisi poikasta. Kiihtelysvaaran pesä tuotti kolme poikasta ja Lieksan pesä viisi poikasta. Valtimolla toisessa pesinnässä lentoon lähti neljä poikasta, mutta toinen pesintä oli tuhoutunut munavaiheessa. Liperissä havaittiin kolme lentopoikasta ja lentopoikue nähtiin myös Kiihtelysvaarassa.

Munamäärien keskiarvoksi tuli 4,5 ja niistä kehittyi rengastusikäisiksi

keskimäärin 4,25 poikasta. Yksi tuhoutunut pesintä pudottaa poikastuoton aloitettua pesintää kohden 3,4 poikaseen (4,75). Poikasista rengastettiin 13 (19).

Sinisuo-haukka *Circus cyaneus*

Heikkoa oli myös sinisuo-haukkojen pesintä edellisvuotiseen tapaan. Reviirikertymä oli sentään 17, mutta vain yksi ainoa pesintä valmistettiin (18/2). Reviirit hajaantuivat eri puolille maakuntaa. Ainoa pesintä oli Polvijärvellä. Noin nelimetrisessä taimikossa ollut munapesä havaittiin metsäammattilaisen törmättyä pesään munavaiheessa. Myöhemmin pesintä todettiin tuhoutuneeksi. Pesässä oli munansiruja ja vieressä jonkin nisäkään ulostekiekura.

Ruskosuo-haukka *C. aeruginosus*

Ruskosuo-haukkoja nähtiin eri revii-reillä ihan mukava määrä. Kaikkiaan havaintoja tuli 18 paikalta, joista pesintä valmistettiin neljässä tapauksessa (12/1). Havaintopaikkakuntia olivat Joensuu, Kesälahti, Kitee, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi, Rääkkylä, Tohmajärvi ja Värtsilä.

Pesintöjä valmistettiin Joensuussa, jossa kolmesta poikasesta yksi rengas-

tettiin. Kiteellä emo havainnointiin pesällä ja Värtsilässä nähtiin kaksi lento-poikasta. Rääkkylän pesinnässä neljästä munasta kuoriutui kaksi poikasta, joista toinen varttui rengastus ikään. Sateisen kesän kohottamissa vedenpinnoissa ruskiksella on varmaankin ollut vaikeuksia. Rääkkylän pesinnän onnistuminenkin on ehkä luettavissa ihmisavun ansioksi. Pesää korotettiin turvaan nousevalta vedeltä kahdesti.

Myös muualla Suomessa pesintätulos oli melko heikko, vaikka uudeksi revii-rien ennätysmääräksi kirjautuinkin 262 (Taivalmäki ym. 1999)

Nuoli-haukka *Falco subbuteo*

Nuoli-haukkoja tavattiin ihan entiseen malliin. Reviirihavaintoja tehtiin 49 ja niiltä valmistettuja pesintöjä 11 (44/12).

Pesinnöistä vain neljä oli pesälöytöjä. Muut ovat havaintoja lentopokueista. Juuan ja Nurmeksen pesistä rengastettiin kummastakin kolme poikasta. Joensuun pesintä oli myöhäinen. Pesän kaksi poikasta olivat vielä untuvikkoja 2. elokuuta. Pesästä lähtö on tapahtunut vasta loppukuussa. Ilmeisesti samat poikaset nähtiin renkaat jalassa lähialueella 7. syyskuuta.

Kiitelysvaaran korpin pesässä tapahtunut pesintä oli tuhoutunut.

Neljässä lentopokueessa nähtiin kaksi poikasta ja yhdessä kolme.

Ampuhaukka *F. columbarius*

Pikkufalcoa tavattiin himppusen paremmin kuin edellisvuonna. Reviirihavaintoja tuli viisi ja niiltä ihan mukavasti sentään kaksi valmistettua pesintää (1/0). Reviirit olivat Joensuussa, Kontiolahdessa kaksi, Liperissä ja Polvijärvellä.

Näistä Kontiolahden pesällä kuuluttiin kahden poikasen ääntä ja Polvijärvellä viiden poikasen pesinnästä kaikki poikaset saatiin rengastettua. Muualla Suomessa tavattiin neljä muuta viiden poikasen pesää (Taivalmäki ym. 1999).

Tuulihaukka *F. tinnunculus*

Myyräkadosta huolimatta tuulihaukat pesivät kohtuullisen hyvin. Määrät olivat melko tarkalleen edellisvuoden tasolla. Reviirejä kirjautui muistiin 67 ja niiltä 40 pesintää (64/43).

Pesälöydöistä 35 oli pönttöpesiä. Vain Juuassa pesä löytyi perinteisestä variksen pesästä. Juuassa yksi pari pesi autiotalon riihen luukun syvennyksessä. Loput kolme pesintäha-

Taulukko 2. Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa vuonna 1998.

Luvut vasemmalta oikealle ovat havaittujen revii-rien yhteismäärä/varjojen pesintöjen määrä.

kunta	hiiri-haukka	mehiläis-haukka	kana-haukka	varpus-haukka	sinisuo-haukka	ruskosuo-haukka	nuoli-haukka	ampu-haukka	tuuli-haukka	yhteensä
Eno	8/0	2/0	2/1	-	1/0	-	3/2	-	1/1	17/4
Ilomantsi	6/1	2/0	2/1	-	-	-	2/0	-	2/1	14/3
Joensuu	-	-	1/0	1/0	-	1/1	5/1	1/0	3/1	12/3
Juuka	5/4	2/0	-	1/1	4/0	-	5/2	-	7/2	26/9
Kesälahti	3/3	1/0	1/0	-	1/0	1/0	2/0	-	3/2	12/5
Kiitelysvaara	7/5	1/0	1/1	2/2	-	-	2/1	-	-	13/9
Kitee	3/0	1/0	2/0	-	3/0	2/1	4/0	-	3/2	18/3
Kontiolahti	10/2	3/0	5/1	3/0	1/0	1/0	9/2	2/1	9/7	41/13
Lieksa	9/1	7/1	2/1	2/1	1/0	-	1/0	-	4/0	26/4
Liperi	2/0	2/0	1/0	2/1	-	3/0	3/0	1/0	8/6	22/7
Nurmes	-	-	2/2	-	2/0	-	1/1	-	1/0	6/3
Outokumpu	1/0	-	-	-	-	3/0	1/0	-	4/1	9/1
Polvijärvi	2/0	-	2/1	-	2/1	1/0	3/0	1/1	15/13	26/16
Pyhäselkä	-	-	-	-	-	-	3/1	-	3/3	6/4
Rääkkylä	3/2	-	2/1	1/0	1/0	3/1	1/0	-	-	11/4
Tohmajärvi	-	-	1/0	1/0	-	2/0	3/1	-	-	7/1
Tuupovaara	1/1	-	-	-	-	-	-	-	-	1/1
Valtimo	6/4	1/0	4/4	2/2	-	-	-	-	1/1	14/11
Värtsilä	-	-	1/0	-	1/0	1/1	1/0	-	3/0	7/1
yhteensä	66/23	22/1	29/13	15/7	17/1	18/4	49/11	5/2	67/40	288/102

Taulukko 3. Päiväpetolinturengastukset Pohjois-Karjalassa 1998.

rengastaja	hiiri- haukka	kana- haukka	varpus- haukka	ruskosuo- haukka	nuoli- haukka	ampu- haukka	tuuli- haukka
Ahola Pentti	2	4	3	-	-	-	-
Huuskonen Hannu	-	-	-	-	-	5	6
Korhonen Veikko	6	7	3	-	-	-	3
Lajta Ari	-	-	-	1	2	-	-
Lappi Esko	1	-	2	-	-	-	-
Lehtoranta Hannu	1	-	5	-	6	-	5
Martiskainen Kimmo	-	-	-	-	-	-	5
Miettinen Juha	1	3	-	1	-	-	53
Sorvari Veli-Matti	3	-	-	-	-	-	-
Suomalainen Juha	-	-	-	-	-	-	62
yhteensä	14	14	13	2	8	5	134

vaintoa ovat lentopoikueista, joiden pesäpaikkaa ei tiedetä.

Pöntötyskokemukset ovat osoittaneet, että tuulihaukasta on meidänkin maakunnassa tulleet pönttöjen suosija. Olisikin arvokasta saada hyvä pönttö-

verkosto kaikkiin kuntiin. Tehokkaina myyränpyytäjänä tuulihaukalle on varmasti helppo neuvotella pönttöpaikka kenen tahansa maanomistajan latoon. Toki muihinkin paikkoihin pönttöjä on syytä asettaa.

Poikuekokojen jakauma rengastusvaiheessa olivat seuraavat: kolme poikasta 5 kpl (15 %), neljä poikasta 13 kpl (39 %), viisi poikasta 12 kpl (36 %), ja kuusi poikasta 2 kpl (6%). Yksi pesintä todettiin tuhoutuneeksi (3 %).

Kuuden poikasen pesintöjen paikat olivat Outokumpu ja Polvijärvi.

Keskimääräinen munamäärä oli 4,6 munaa (4,3). Rengastusikäisiä poikasia pesinnät tuottivat edellisvuotta paremmin. Keskiarvo oli nyt 4,37 poikasta (3,8). Poikasvaiheessa tuhoutunut pesintä pudottaa poikastuoton aloitettua pesintää kohden 4,22 poikaseen (3,6). Valtakunnallinen poikastuotto jäi alle neljään poikaseen (Taivalmäki ym. 1999)

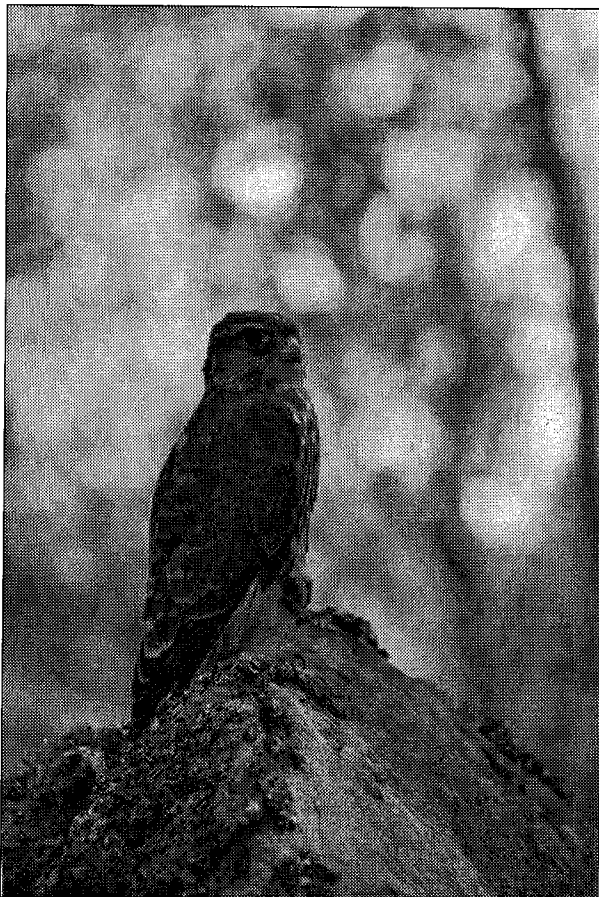
Poikasrengastuksia tuli lähes edellisvuotinen määrä. Renkaan sai jalkaansa 134 haukkanuorukaista (143). Meilläkin olisi hyvä aloittaa pönttöiltä emopyynti, jotta kontrolleja alettaisiin kunnolla saada.

Lopuksi

Kahdesta peräkkäisestä koko maakuntaa vaivanneesta heikosta petolintuvuodesta on suunta vain ylöspäin. Vuoden 1999 tulokset ovat jo havaintokirjoissa ja aineistoltaan laajemman katsauksen eväät kasassa. Vuoden petohavainnot pyydän lähettämään jouluun mennessä. Toivon, että kirjaatte näkyviin kaiken pesintöihin liittyvän, yksityiskoh-taisenkin tiedon (os. Eevalantie 6 D 14, 83900 Juuka, puh: 013-472030, 0500-186607, sähköposti: hannu.lehtoranta@oyk.pkky.fi)

Kirjallisuus

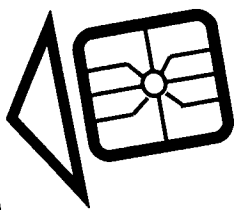
- Lehtoranta, H.1998: Päiväpetolintujen pesintä Pohjois-Karjalassa 1997.– Siipirikko 25(3): 3–6.
 Lehtoranta, H.1999: Pöllöjen pesintä Pohjois-Karjalassa 1998.– Siipirikko 26(2): 18–23.
 Taivalmäki, J.-P., Haapala, J.&Saurola, P. 1999: Petolintuvuosi 1998: vaisu sadekesä, myyrälaikut harvassa. – Linnut vuosikirja 1998: 38–53.

Yksi Polvijärven ampuhaukkapesän viidestä poikasesta.
 ©Tuomo Toivanen

SONERA PUHELU- KORTIT

SONERA PUHELUKORTTI 30

Asemalta. Postista. Junasta.
R-kioskilta ja vaikka mistä...
Sonera-puhelukortilla
soitat kätevästi yli 10.000
korttipuhelimesta kautta
koko Suomen maan.

sonera

LINNUT 1999 - KONGRESSIN SATOA

Mika Sipura & Jarkko Rutila

Suomen lintutieteellinen yhdistys järjesti Turussa 9.—11.8. linnut-1999 kongressin, juhlistaen samalla näyttävästi SLY:n 75-vuotista taipaletta. Kuten sekä kotimaiset että ulkomaiset osallistujat painottivat, suomalaisen lintutieteen korkea taso on perinteisesti rakennettu vahvan faunistisen osaamiseen perustalle. Suomalaiset ovat yhä tunnettuja laajoista ja hyvin raportoiduista lintulaskennoista, joissa erityistä ihastusta on herättänyt pyyteettömästi raatavien harrastajien ja akateemisten tutkijoiden välinen tiivis yhteistyö. Nämä parrakkaat, villapaitaan sonnustautuvat vanhat laskijat olivat tässäkin kokouksessa vahvasti edustettuina. Nuorta sukupolvea koulukunnassa edusti Juha Tiaisen johtama työryhmä, joka raportoi pääasiassa 1980-luvulla toistettujen vanhojen pelto-lintulaskentojen tuloksia useassa esityksessä. Monen peltolintulajin vähenemisen syyksi kerrottiin lautumien ja joutomaiden katoaminen peltomaisemasta, mutta taustalla piileviä syitä voidaan kuitenkin vain arvailla. Odotamme innolla, milloin tähän joutomaiden autuuteen pureudutaan kunnolla; piilekö ruderaattien erinomaisuus ravinnon runsaudessa, monipuolisuudessa, vai kenties saalistuksen vaivattomuudessa siemeniä tursuavassa tai karjan parturoimassa ruohikossa? Vähintään yhtä huolestuttavia tuloksia esittivät saaristolintujen laskijat – tosin monet tulokset voidaan tulkita kovin ristiriitaisesti, kuten professori Korpimäki huomautti. Monia lintuihmisiä vai-vaava linnuston muutosten näke-

minen puhtaasti negatiivisessa mielessä antaisi mielestämme aiheutta syvempäänkin arvokeskusteluun, ja monien luutuneiden asenteiden avaamiseen.

Toisen ääripään lintutieteen kentässä muodostavat modernit akateemiset ekologit. Heille lintu ovat väline yleisten ekologisten ja evolutiivisten hypoteesien testaamiseen, eivät itseisarvo siinänsä. Seksi kiinnostaa, samoin väkivalta. Tutkimustyö seuraa maailmankuvan muutosta; työ tehdään tulosvastuun painostamana, rimpuillen, mutta iloisesti ja vahvassa etunojassa. Villapaitaa käytetään vain kenttätyössä; muutoin sulaudutaan muuhun menestyvään väestöön. Modernit ekologit eivät tarvitse harrastajia lakeijoikseen; he tarvitsevat suhteita molekyylibiologian osaajiin. Ja heidän tieteensä saa ansaitsemaansa arvostusta. Huippuyksiköt saavat lisärahoitusta ja media kertoo mielellään uusista tuloksista. Tällä pohjalla suomalainen lintutiede nykyään menestyy ja kerää kansainvälistäkin huomiota.

Uuden lintuihmisten ryhmän muodostavat tutkijoiden tapaan kansainvälistyvät ympäristövirkamiehet. He puhuvat pikkuta-keissaan direktiiveistä ja kansainvälistä sopimuksista. Huolenaan heillä on metsästys ja luontokohteiden riittämätön suoje- lu. Mainittakoon tässä yhteydessä ahvenanmaalaisten verenhimoiset suunnitelmat merimetson met- sästyksen aloittamisesta. Sanoma on selvä: jos jokin eliö runsastuu maallikon tahi metsämiehen mie- lestä liikaa, on populaatiota ru- vettava silmittömästi ampumalla

harventamaan. Onhan se sano- mattakin selvää, että merimetso syö kalat merestä ja ulostaa vielä luodot piloille. Edessä on ilmei- sesti ekologinen katastrofi, jollei torrakoita kaiveta komeron poh- jalta esiin. Kuuluuko merimetso suomalaisen luontoon ollen- kaan?

Kokouksen ansiokkaimmaksi osuudeksi koimme lintutieteen ja lintujen historiaa esittelevän osuuden. Nuoremman sukupol- ven edustajan sydän ottaa yli- määräisiä pomppuja jo pelkän J.A. Palménin tai Einari Merikalli- on nimen kuulemisesta, mutta lintuja on toki harrastettu jo kau- an ennen Palmènia ja Merikallio- ta. Kuulimme uskomattomia ta- rinoita lintutieteestä keskiajalta, ja ajalta jolloin Turun seutu muo- dosti Suomen. Aika on kullannut myös taistolaisuuden sävyttämän lähihistorian ja luonnonsuojelu- aatteen nousun. Joko olisi aika koota suomalaisen lintutieteen historia yksin kansiin?

Lintuharrastajia kokouksessa oli vain kourallinen. Tätä valitel- tiin useissa puheenvuoroissa ja kahvikeskusteluissa. Monet van- hat parrat painottivat harrastajien ja tutkijoiden yhteistyön merki- tystä menestystarinassamme. He eivät ole huomanneet, että tämä on jo historiaa. Moderni tutkija tarvitsee harrastajaa yhtä paljon kuin harrastaja tietoa talitiaisen elinkiertostrategioista. Ehkä on aika myöntää, että tutkijoita ja harrastajia kiinnostavat eri asiat. Ehkä on niin, että harrastaja on kiinnostunut lähinnä harvinais- suuksista, huippuharvinaisuuksista, hanhien muutosta ja muus- ta siipiveikkojen kevään syksyin esittämästä luonnonsirkuksesta. Tutkija puolestaan käyttää lintuja vain työkalunaan tavoitteenaan yltiöpäiset tieteelliset paljastuk- set, joita ei tavallinen harrastaja ymmärrä, eikä ole niistä edes kiinnostunut. Kun seuraava Lin- nut -kongressi järjestetään Joen- suussa, nähdään, onko tavallisel- la harrastajalla enää sijaa tässä tie- teellisessä foorumissa.

POHJOIS-KARJALAN KUUDENNEN TALVIRALLIN (5. | 2. | 1999) TULOKSET

Pohjois-Karjalan kuudes talviralli pidettiin aiemmista vuosi- poiketen jo joulukuun alussa eli 5.12.1999. Ensimmäiset viisi rallitapahtumaahan on pidetty kinkunsulattelun merkeissä tapaninpäivän tienoilla.

Rallipäivän sää oli kohtuullisen hyvä, pakkasta oli aamulla muutama aste ja iltapäivällä lämpötila laski hieman, ollen hämärän tullen Joensuussa -7°C. Paikkapaikoin maakunnassa satoi aamupäivällä runsaastikin lunta, mutta lumisade taukosi joukkueiden onneksi päivän mittaan.

Ralliin osallistui tällä kertaa seitsemän joukkuetta, mikä on kaksi vähemmän kuin edellisenä vuotena. Osanottajia joukkueissa oli yhteensä 20 (19♂ ja 1♀). Parista viime vuodesta poiketen yksikään joukkue ei nyt uskaltanut kisaan pol-

kupyörillä, joten mukana oli pelkkiä autojoukkueita.

Rallin aikaistaminen ja myöhäinen vesien jäätyminen näkyivät talvirallissa havaittujen uusien lajien määrässä. Näitä olivat alli, pilkkasiipi ja lapasotka sekä harmaalokki ja lehtopöllö. Toisaalta huono pihlajanmarja- ja käpyvuosi näkyivät marjalintujen ja käpylintujen puuttumisena joukkueilta. Kaikkiaan rallissa havaittiin 47 lajia (-98 50 lajia) ja voittajajoukkueen tulos oli 36 lajia (-98 38 lajia).

Viereisellä sivulla on rallin purkutilaisuudessa käytetystä lomakkeesta mukaeltu taulukko, josta selviää joukkueiden havaitsemat lajit (ja havaitsemattomat). Ensimmäiset 50 lajia olivat valmiiksi lomakkeeseen listattuna ja lopussa olevia lisälajeja ilmoitti kukin joukkue vuorollaan.

Tulokset (suluissa joukkueen numero viereisen sivun taulukossa)

1. 36 lajia – Ari Parviainen, Kari Lindblom ja Antti Vänskä (joukkue 3)
2. 33 lajia – Juha Hartikainen, Jouni Mertanen ja Hannu Pietarinen (joukkue 7)
3. 32 lajia – Markku Halonen, Harri Kontkanen ja Toni Nevalainen (joukkue 5)
4. 30 lajia – Vesa Jouhki, Pertti Mähönen ja Kalle Larsson (joukkue 2)
5. 30 lajia – Petri Palviainen, Kauko Rouhiainen ja Suvi Hämäläinen (joukkue 1)
6. 26 lajia – Ari Latja, Olli Günther ja Urho Paakkunainen (joukkue 6)
7. 24 lajia – Mauri Leivo ja Heikki Pönkkä (joukkue 4)

Valikoituja havaintoja rallipäiväiltä

Laulujoutsen, Lip, Viiniranta, 1, ä, (AP,KLi,AV); Eno, Ahveninen, 14, p, aamulla, (PP,KR,SH ym.) Eno, Ahveninen, 1, 1kv p, iltapäivällä, (HKO,MH,TN,AP,KLi,AV).

Lapasotka, Eno, Ahveninen, 2, p, aamulla, (J.Mertanen,J.Hartikainen, H.Pietarinen,VJ,PM,K.Larsson)

Pilkkasiipi, Eno, Paukkaja, 1, p, (AP,KLi,AV)

Pilkkasiipi, Kon, Höytiäinen, Häikänniemi, 1, p, (AL,OG,UP)

Alli, Lip, Kuorinka, 4, p, (PP,KR,SH,J.Mertanen,J.Hartikainen,H.Pietarinen)

Telkkä, Eno, Kaltimo, ♂ p, (HKO,MH,TN ym.).

Telkkä, Eno, Paukkaja, 2, p, (AP,KLi,AV)

Isokoskelo, Lip, Onkisalmi, ♀ p, (AP,KLi,AV)

Isokoskelo, Kit, Pyhäjärvi, 3, p, (ML,HPö)

Isokoskelo, Kon, Höytiäinen, Häikänniemi, ♂ p, (AL,OG,UP)

Harmaalokki, Pyh, Niva, Pynäselkä, 1, p, (HKO,MH,TN).

Harmaalokki, Joe, Kontiosuon jäteasema, 7, p/kiert, (VJ,PM,K.Larsson, AP,KLi,AV)

Varpshaukka, Lip, Viinijärvi, 1, p, (AP,KLi,AV)

Kanahaukka, Joe, Kontiosuon jäteasema, 1, p, (AP,KLi,AV)

Palokärki, Rää, Haapasalmi, 1, p, (HKO,MH,TN).

Palokärki, Kes, Varmo, 1, p, (ML,HPö)

Palokärki, Lip, Haapovaara-Kaatamo välillä, 1, p, (AP,KLi,AV)

Harmaapäätätkä, Rää, Haapasalmi, ♀ p ruokinnalla, (HKO,MH,TN)

Valkoselkätikka, Kes, Varmo, ♂♀ p, (ML,HPö)

Pohjantikka, Kon, Lehmo, Kyyrönsuo, 1, p, (HKO,MH,TN).

Hiiropöllö, Lip, Viinijärvi, 1, p, (VJ,PM,K.Larsson ym.)

Varpuspöllö, Rää, Nieminen, 1, p, (HKO,MH,TN).

Varpuspöllö, Lip, Liperinsalo, 1, p, (J.Mertanen,J.Hartikainen,H.Pietarinen)

Varpuspöllö, Eno, Kaltimo-Ahveninen välillä, 1, p, (AP,KLi,AV)

Varpuspöllö, Eno, Kaltimo, 1, p, (VJ,PM,K.Larsson)

Lehtopöllö, Joe, Noljakka, 1, Ä, (AL,OG,UP,VJ,PM,K.Larsson)

Fasaani, Lip, Pahapohja, 7, p, (PP,KR,SH,J.Mertanen,J.Hartikainen, H.Pietarinen)

Kuusitiainen, Rää, Haapasalmi, 1, p ruokinnalla, (HKO,MH,TN).

Pyrstötiainen, Rää, Haapasalmi, 10, p, (HKO,MH,TN).

Pyrstötiainen, Rää, Flasiavaara, 1, ä, (HKO,MH,TN).

Pyrstötiainen, Eno ja Kon alueella, 15, 15(3a), (J.Mertanen,J.Hartikainen, H.Pietarinen)

Pyrstötiainen, Kes ja Kit alueella, 22, 22(4a), (ML,HPö)

Isolepinkäinen, Pyh, Mulo, 1, p, (HKO,MH,TN).

Isolepinkäinen, Lip, Viinijärvi, Kontkala, 1, p, (VJ,PM,K.Larsson)

Isolepinkäinen, Lip, Pahapohja, 1, p, (PP,KR,SH)

Tilhi, Joe, Niinivaara, 20, p, (VJ,PM,K.Larsson)

Hemppo, Joe, Kontiosuon jäteas., 1, p, (AP,KLi,AV)

Pähkinähakki, Kit, Puhos, 1, p, (ML,HPö)

Kuukki, Lip, Mutkanvaara-Haapovaara ymp., 10, viidellä läskiruokinnalla, (PP,KR,SH ym.)

Peruslajit	Joukkueet						
	1	2	3	4	5	6	7
1 sinisorsa	●	●	●	○	●	●	●
2 telkkä	●	●	●	○	●	○	●
3 teeri	●	●	●	●	●	●	●
4 pulu	●	●	●	○	●	●	●
5 käpytikka	●	●	●	●	●	●	●
6 koskikara	●	●	●	○	●	●	●
7 hippiläinen	●	●	●	●	●	●	●
8 hömötiainen	●	●	●	●	●	●	●
9 töyhtötiainen	●	●	●	●	●	●	●
10 kuusitiainen	●	○	●	○	●	○	●
11 sinitäinen	●	●	●	●	●	●	●
12 talitiainen	●	●	●	●	●	●	●
13 puukkipijä	●	○	●	●	●	●	○
14 närhi	●	●	●	●	●	●	●
15 harakka	●	●	●	●	●	●	●
16 naakka	●	●	●	○	●	●	●
17 korppi	●	●	●	●	●	●	●
18 varis	●	●	●	●	●	●	●
19 pikkuvarpunen	●	●	●	●	●	●	●
20 varpunen	●	●	●	●	●	●	●
21 peippo	○	○	○	○	○	○	○
22 viherpeippo	●	●	●	●	●	●	●
23 punatulkku	●	●	●	●	●	●	●
24 urpilainen	●	●	●	●	○	●	●
25 keltasirkku	●	●	●	●	●	●	●
Välisumma	24	22	24	18	23	22	23
Mahdolliset lajit							
26 laulujoutsen	●	●	●	○	●	○	●
27 isokoskelo	○	○	●	●	○	●	○
28 varpushaukka	○	○	●	○	○	○	○
29 kanahaukka	○	○	●	○	○	○	○
30 pyy	●	○	●	●	●	●	●
31 pohjantikka	○	○	○	○	○	○	○
32 tihi	○	●	○	○	○	○	○
33 räkättirastas	○	○	○	○	○	○	○
34 mustarastas	○	○	○	○	○	○	○
35 kottiarainen	○	○	○	○	○	○	○
36 kuukkeli	●	○	●	○	○	○	●
37 tundraurpilainen	○	○	○	○	○	○	○
38 vihervarpunen	○	○	○	○	○	○	○
39 taviokuurna	○	○	○	○	○	○	○
40 pikkukäpylintu	○	○	○	○	○	○	○
Mahdolliset yhteensä	3	2	6	2	3	2	3
Välisumma	27	24	30	20	26	24	26
Arvokkaat lajit							
41 metso	○	○	○	○	○	○	○
42 fasaani	●	○	○	○	○	○	●
43 palokärki	○	○	●	●	●	○	○
44 pikkutikka	○	○	○	○	○	○	○
45 valkoselkätikka	○	○	○	○	○	○	○
46 pyrstötiainen	○	○	○	●	●	○	●
47 päihinänäkkelä	○	○	○	○	○	○	○
48 päihinänahki	○	○	○	●	○	○	○
49 järripeippo	○	○	○	○	○	○	○
50 tikki	○	○	○	○	○	○	○
Arvokkaat yhteensä	1	0	1	4	2	0	2
Välisumma	28	24	31	24	28	24	28
Lisälajit							
51 harmaalokki	○	●	●	○	●	○	○
52 lehtopöllö	○	○	○	○	○	●	○
53 varpuspöllö	○	●	●	○	○	○	●
54 hiiripöllö	●	●	●	○	○	○	●
55 isolepinkäinen	○	○	○	○	○	○	○
56 hemppo	○	○	○	○	○	○	○
57 harmaapäätikka	○	○	○	○	○	○	○
58 pilkkasiipi	○	○	○	○	○	○	○
59 lapasotka	○	○	○	○	○	○	○
60 all	●	○	○	○	○	○	●
Lisälajit yhteensä	2	6	5	0	4	2	5
TOTAL	30	30	36	24	32	26	33

Lisäys SR 1/99 Merikotkatyöryhmä Mekrijäroellä-tiedonantoon

WWF:n merikotkatyöryhmä koontui Mekrijärven tutkimusasemalle 14.—15.11.1998. SR 1/99 oli tiedonanto 14:n päivän tapahtumista, mutta seuraavan päivän anti oli jäänyt pois, joten lyhyt maininta siitä nyt.

15:sta päivä (sunnuntai) oli varattu retkeilylle. Retken järjestämisestä vastasi isäntäyhdistys eli PKLTY, mutta käytännön työn hoiti rajavartija ja luontovalokuvaaja Topi Ylä-Mononen, jonka olimme saaneet oppaaksi. Topin johdolla koko joukko pääsi tutustumaan kahteen hänen kuvauskohteeseensa, joista toisella oli vierailut myös merikotka. Nyt paikalla oli kuukkeli, jonka osa porukasta ehti nähdä. Metsäkierroksen jälkeen oli vuorossa kiertoajelu pitkin Ilomantsin vaaramaisemia Topin asiantuntevan ja eloisian selostuksen kera. Kovin olivat maisemat kuulemma erilaiset kuin mersaarisissa. Kesonsuohon rajautuvalle korkealle vaaralle pysähdyttiin hetkeksi katselemaan ja miettimään, josko suon metsäsaarekkeista tai joensvarsimetsistä voisi löytyä sopivia pesäpaikkoja merikotkalle. Sitten olikin jo aika palata takaisin asemalle ja päästää työryhmäläiset kotimatkalle.

Yhdistys haluaa erityisesti vielä kiittää Topi Ylä-Monosta, jonka ansiosta työryhmäläiset saivat varmasti unohtumattoman retkipäivän.

PP

● = joukkueen rallissa havaitsema laji
○ = joukkue ei havainnut lajia

Siipirikon katsauksissa käytettäviä lyhenteitä

♂ = koiras, ♀ = naaras, ♀-puk. = naaraspukuinen, m = muuttava, p = paikallinen/lepäilijä, kiert = kiertelijä, r = rengastettu, yöm = yömuutolla kuultu (esim. *Tur III 500 yöm* = 500 ä (ääntä), mutta *Cla hye 50 yöm* = 50 a (parvea) (tarkemmin kts. SR4/98 s. 10)), a = parvi (5a = viisi parvea, a5 = viiden parvi), yks. = yksilöä, juv = nuori, subad = esiaikainen, ad = vanha, jp = juhlapukuinen, tp = talvipukuinen, va = vaalean värimuodon lintu, tu = tumman värimuodon lintu, sp = laji, ^{1kv}jne. = ikä kalenterivuosisissa (^{1kv} = samana vuonna syntynyt, ^{2kv} = edellisenä vuotena syntynyt eli 1-vuotias jne.), ä = ääntelevä, Ä = laulava tai soidinääntelevä (1Ä = myös nähty, Ä1 = vain kuultu), IP = määrittämätön iso petolintu, PP = määrittämätön pieni petolintu, P = määrittämätön petolintu, VL = määrittämätön sorsalintu, IK = määrittämätön iso kahlaaja, KK = määrittämätön keskikokoinen kahlaaja, PK = määrittämätön pieni kahlaaja.

Eno = Eno	Ilo = Ilomantsi	Joe = Joensuu	Juu = Juuka	Kes = Kesälahti	Kii = Kiihtelysvaara
Kit = Kitee	Kon = Kontiolahti	Lie = Lieksa	Lip = Liperi	Nur = Numes	Out = Outokumpu
Pol = Polvijärvi	Pyh = Pyhäselkä	Rää = Rääkkylä	Toh = Tohmajärvi	Tuu = Tuupovaara	Val = Valtimo
Vär = Värsilä					

nimilyhenteet:

AH = Antti Hämäläinen	HPö = Heikki Pönkkä	JV = Juha Valtanen	PM = Pertti Mähönen
AJ = Aimo Jukkara	HR = Hannu Räsänen	JVe = Jari Vesterinen	PMA = Petri Martikainen
AK = Ari Kokkonen	IN = Ismo Nousiainen	KJ = Kari Jaskanen	PP = Petri Palviainen
AL = Ari Latja	IP = Ilkka Porali	KK = Kimmo Koskela	PPa = Pekka Parvinen
AM = Antti Marjokorpi	JA = Jorma Auvinen	KLe = Kalervo Leppänen	PS = Pekka Sten
AN = Airi Nevalainen	JaV = Jani Varis	KLi = Kari Lindblom	PT = Pertti Tolvanen
AP = Ari Parviainen	JH = Jukka Heikkinen	KLv = Kalle Leivo	PZ = Pentti Zetterberg
AS = Andreas Siivonen	JHa = Jari Halonen	KM = Kimmo Martiskainen	RJ = Risto Juvaste
AsP = Asko Paananen	JHy = Juhani Hyttinen	KN = Kimmo Nevalainen	RL = Reima Louhelainen
AT = Ari Tanskanen	JJ = Juha Juutinen	KNu = Keijo Nuutinen	RLP = Riitta-Liisa Pankakoski
AuP = Auli Patjas	JK = Jouni Koskela	KR = Kauko Rouhainen	RR = Raija Ronkainen
AV = Antti Vänskä	JKo = Jari Kontiokorpi	KV = Kari Varonen	RT = Risto Tillikainen
EK = Eero Korkee	JL = Jouni Lehtoranta	LL = Lasse Lax	SH = Suvi Hämäläinen
EL = Esko Lappi	JLe = Jani Lemmetyinen	LV = Lassi Vänskä	SK = Sami Korhonen
EV = Esko Veijalainen	JM = Juha Miettinen	MH = Markku Halonen	SL = Seppo Leppänen
HE = Hannu Eskonen	JMa = Jukka Matero	MHu = Markku Huttunen	TA = Terhi Amanto
HH = Hannu Huuskonen	JMe = Jouni Mertanen	MK = Matti Kapanen	TE = Tuomo Eronen
HHö = Harri Hölttä	JMr = Juhani Mauranen	MKe = Matti Ketola	TI = Tuomas Immonen
HKi = Hannu Kivivuori	JO = Juha Ovaskainen	ML = Mauri Leivo	TK = Timo Karkiainen
HKn = Harri Kontturi	JP = Jouni Pursiainen	MP = Matti Piironen	TN = Toni Nevalainen
HKo = Harri Kontkanen	JR = Jouko Räsänen	MPe = Minna Pesonen	TP = Tuomas Perkkio
HKr = Harri Kirjavainen	JRi = Jorma Riikonen	MR = Matti Riikonen	TT = Tuomo Toivanen
HKä = Harri Kämäräinen	JRu = Jarkko Ruttila	MrK = Marko Knuuttila	TZ = Teija Zetterberg
HL = Hannu Lehtoranta	JRy = Juhani Ryyänen	MS = Mika Sipura	UP = Urho Paakkunainen
HLa = Harri Lappalainen	JS = Jarmo Sormunen	MT = Markku Tolvanen	VH = Veli Hassinen
HLv = Heijä Leivo	JSa = Johanna Saarenmäki	OG = Olli Günther	VJ = Vesa Jouhki
HM = Heino Mertanen	JSu = Juha Suomalainen	PF = Philippe Fayt	VK = Veikko Korhonen
HPi = Hannu Piironen	JT = Jouko Tiussa	PH = Petri Hottola	VM = Veikko Makkonen
HPä = Harto Päivinen	JuA = Jussi Aho	PL = Paavo Liimatta	VMS = Veli-Matti Sorvari